

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 23. decembra 2010 ☼ Leto XX, št. 51-52

Sveta nauč

Na te večer so angeli dosta dela meli. Po cejlom svejti so mogli nesti veseli glas, ka se je naraudo Odrešenik. V vsikši varaš, v vsikšo ves je prileto eden angel, se je veselo noso od rama do rama, pa lidam na znanje davo veseli glas. V ves, skrito pod snejgom med bregami, je tō prišo eden s flajsnimi perauti pa kak viher je noso srečni glas. Vsenakraje so ga veselo gorprili (sprejeli). Veselje se je svejtilo deci v očaj, starejšim je pa segrejšalo srcé.

Na konca vesi je stau mali ramek, naslednje je angel prišo do njega. Pod oknom je stano pa je začno spejvati: Dika bojdi Baugi na višini... Dvera je nišče nej opro, dapa znautra v iži je mali posvejt goro. Na tiuma je kloncko pa potistim je notra-staupo. Iža je mala bila, v njej je vse staro dapa čisto bilau. V kauti so stale stare kale, v nji je goro ogenj, vrkar se je pa v velkom piskri segrejšala voda. Zadvječerka rano je sausedna ženska prejk prišla pa naložila, naj na sveti večer baude toplauča v rami. Na posteli je sejdla stara ženska, notrazasūkana v za naodejvanja vecelejk. Mislila si je, ka v rami pa tak mrzlo bau kak vsigdar. Dapa sausedica je pá naložila na ogenj. Ženska je pa začnila pripovejdati.

»Sedem mlajšov sem porodila pa vse sem je gorazranila. Dva sina sem v bojni zgibila, tau je bila velka bolezen. Drugi ešče vsi živejo, trgé so tū v vesi. Veseli me, ka njim dobro dé. Gvūšno

so lejpo zrasli moji pravniki tō. Vidite, tam so kejpi na šublati. Oni so več nej tak srmacke, kak smo mi bili, oni že vse majo. Ponosna sem na nji, dobri lidgé so. Dapa ka si moramo, če je svejt lagvi. Na nikoj nemajo časa. Moj mauž je vsigdar tak pravo, ka je nemo včili, ka sta motka pa kramp, damo je vönavčiti. Pri iži je vsigdar malo pejnez bilau, dapa mauž je betežen do sleidnjoga ojdo v rudnik (bá-

nya), ka bi njim leko pomagala. Meli smo vekši ram, dapa gda je starejša či zidala, smo ga odali, pa smo si te mali ramak kúpili, ka bi njej leko pomagali...«, je gledala nikan daleč ženska. Med tejm časom se je voda segrejšla, sausedica go je vlejala v krnico pa žensko prosila, naj se razmeče. Sirota stara ženska se sede v toplo vodau, na obrazi z blajženim smejom, tak uživa v toploj vodej. Sausedica jo muje

od pet do glavé. Ženska pa na tau misli, gda jo sausedica briše, kakšne dobre mlajše ona ma, vej pa male železne kale je tō od nji dobila. Sausedico je prosila, naj ji vodau malo ešče nja, ka je tak dobra toplá, ka de si nogé malo ešče segrejšala v njej. Ona nji je ešče gnauk naložila, pa mogla titi, ka so go doma že tō čakali, ka trbej na krispani svejče vužgati. Stari ženski, kak je sejdla na

posteli, z nogami v toploj vodej, so oči vküp šlé pa je zaspala. Tak globko je zaspala, ka je ranč nej vpamet vzela, ka je voda v lavori že tak mrzla gratala kak led.

Angel je prišo iz kauta pa je začno spejvati: Dika bodi Baugi na višini in mir lüdém na Zemli. Ženska je tak globko spala, ka je nika nej čūla. Angel je bola vcuj staupo pa tadala spejvo: Naraudo se je Boži sin, gloria... Ženska je samo spala pa se njej je senjalo, kak je bilau, gda je svoje mlajše v krilo vzela pa je čakala, ka njeni mauž notraprinesé krispan (božično jelko), pokrit v bejli len, kak kakšen angel.

Ženska se je nej prbidila od lejpe senje, angel se je vzejo, ka odide. Gda je z dverami zrogato, se je ženska zbidila. »Človek, ti si?« je pitala pa z očami iskala svoje mlajše, dapa samo mali lutejrnjak je svejto. Te je angel nazaj staupo. Oči so ma v skunzaj plavale, žau ma je bilau, ka je tak naleki sto oditi pa žensko samau njati na sveto nauč. Gospodni Bog je tau 92 lejta staroj ženski nameno najvejši dar na sveto nauč. »Dja sem nej vaš mauž, samo zato sem prišo, ka bi vam srečo prineso,« go je pobaužo po rokej. V tau nauči go je angel odneso iz maloga rama, ka bi ji pokazo sveto dejte. Pa go je več nigdar nej nazaj prineso.

V domanjo rejč prestavila:
Emá Sukič

BLAJŽENE BOŽIČNE SVETKE IN SREČNO 2011

Pogovor z državnim sekretarjem dr. Borisom Jesihom

REZULTATE MORAMO GLEDATI V DALJŠEM ČASOVNEM OBDOBJU

Po zadnjih parlamentarnih volitvah ima slovenska vlada tudi ministra za Slovence v sosednjih državah in po svetu. Tako je zahteval leta 2006 sprejet *Zakon o odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja*. Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu vodi minister, akademik dr. Boštjan Žekš, državni sekretar je postal sodelavec na Inštitutu za narodnostna vprašanja dr. Boris Jesih, s katerim smo se pogovarjali za praznično številko Porabja.

• *V narodnostno politiko na državni ravni ste ustopili neposredno iz stroke, kot dolgoletni raziskovalec na Inštitutu za narodnostna vprašanja. Se je pokazala velika razlika med znanstvenim proučevanjem in političnim delom med Slovenci v sosednjih državah?*

»Sem raziskovalec na začasnem delu v politiki, kot rad rečem. Predstavljal sem si, da mi je veliko znanega, kar je sicer tudi res, ampak marsikaj je tudi takega, kar je v politiki drugače, če je to, kar jaz počnem, politika. In politika seveda je, ker moram delovati politično, potrebno je imeti stike s političnimi funkcionarji in predstavniki manjšin iz sosednjih držav. Kot raziskovalec imam veliko več manevrskega prostora, čeprav na prvi pogled naj ne bi bilo zmeraj tako. V politiki si omejen z določenimi pravili, ki se uveljavljajo v odnosih, ki jih ima Slovenija do manjšin v sosednjih državah in kar je opredeljeno v Ustavi, zakonih in drugih dokumentih.«

• *Kako so vas sprejeli kot politika? Poznali so dr. Borisa Jesiha, ki se ukvarja pretežno s Slovenci na Koroškem, deloma Štajerskem, ureja doma in v svetu znano publikacijo *Razprave in gradivo*, predstavlja svoje knjige, denimo na Koroškem – zdaj pa kar naenkrat politik?*

»Povedati moram, da sem ob nastopu funkcije s strani predstavnikov slovenskih manjšin začutil veliko pozitivne energije in dobrih odzivov. Z znanjem, ki sem si ga pridobil kot raziskovalec pretežno med Slovenci na Koroškem in Štajerskem, pa tudi na področju splošnih manjšinskih pravic v Sloveniji in svetu, imam

v politiki določeno prednost. Vedenje o manjšinskih zadevah mi je omogočilo lažje razumevanje in takojšnje ukvarjanje z bistvenimi problemi med manjšinami. Res je, da se zakoni v politiki razlikujejo od onih v znanosti, zato včasih naletim na kakšno oviro, pri čemer naj poudarim, da s skupnim delom v Uradu in ministrom akademikom Boštjanom Žekšem te prepreke uspešno premagujem.«

• *Ob izidu zbornika *Razprave in gradivo* sva se večkrat pogovarjala, da publikacije prinašajo tehtne razprave in pobude, kako se lotiti razreševanja tudi konkretnih narodnostnih vprašanj, toda politika bolj poredko poseže po teh, na strokovni podlagi zapisanih napotkih, sugestijah. Zdaj ste v politiki, čeprav pravite, da na začasnem delu.*

»O tem, da se politika zelo malo poslužuje izsledkov strokovnih ustanov, znanosti, raziskav, sem se prepričal v tridesetih letih raziskovalnega dela. Menim, da za nas v tem času tega ne bi mogli trditi, kajti bistvene probleme poskušamo razrešiti z izsledki znanstvenih raziskav, slovenskih in drugih strokovnjakov. Vidim, da je ta praksa zelo dobra in uspešna. Seveda je dejstvo, da znanost daje podlage za politične odločitve; raziskave so bolj ali manj navodilo in pomembna opora za tehtne in dobre odločitve. Povem lahko, da se je slovenska država in njena politika v preteklosti premalo posluževala znanstvenih raziskav, tako tistih, ki so nastale na Inštitutu za narodnostna vprašanja ali v drugih raziskovalnih ustanovah. Prizadevamo si, da v bodoče ne bi bilo tako in povedati moram, da politika v ožjem pomenu besede, ki jo imamo na Uradu za Slovence v sosednjih državah in po svetu, temelji na konkretnih podatkih, analizah in raziskavah.«

• *Pojdiva na severovzhod, k Slovincem v Porabju. Kako se je v dveh letih spremenil položaj Slovencev na Madžarskem; kje so vidnejši rezultati, kaj ni bilo storjeno pa bi moralo biti?*

Se je Slovenija - pri čemer mislim na srečanja na najvišji ravni, ki so se zvrstila letos z dvostranskimi obiski in na stike na ravni Urada oziroma ministra in državnega sekretarja, predsednika državnozborske komisije za Slovence v sosednjih državah in po svetu in drugih - dovolj zavzela,

Državni sekretar dr. Boris Jesih

da bi Madžarska dosledneje izpolnjevala dogovorjene in zagotovljene obveznosti, ki jih ima do Porabskih Slovencev? Mislim predvsem na precejšen razkorak med dogovorjenim in izpolnjenim na dveh pomembnih ravneh: na II. skupni seji madžarske in slovenske vlade v Keszthelyu in X. seji mešane komisije, ki je v Lendavi ocenjevala uresničevanje Sporazuma o zagotavljanju posebnih pravic Porabskim Slovincem in prekmurkim Madžarom? Zdaj ima Madžarska novo vlado in parlament, ena politična opcija tričetrtinsko obvladuje politično sceno ali rečeno drugače, lahko sprejema sklepe brez podpore opozicije, denimo lahko se odloči za spremembo volilnega zakona, kar bi bila osnova za zagotovljene poslanske sedeže v parlamentu, in še česa. Predsednik države dr. Danilo Türk je obiskal Budimpešto, novi premier Viktor Orbán se je v Ljubljani pogovarjal z najvišjimi predstavniki Slovenije, rezultati srečanj, obiskov, pogovorov se mi zdijo preskromni, in sicer toliko bolj, ker vseskozi poslušamo ocene o izjemno dobrih, prijateljskih

odnosih med Slovenijo in Madžarsko, ki bo s prvimi januarjem predsedovala Evropski uniji, pri čemer se želi osloniti tudi na naše izkušnje.

»Odgovor na vprašanje, kaj se je spremenilo v zadnjih dveh letih, moram začeti z mnenjem, kaj se je zgodilo v minulih dvajsetih letih. Odgovor na tako zastavljeno vprašanje je, da so se zgodile zelo pomembne spremembe, očiten je velik napredek, če ga želimo videti. Na zunaj ne zglada zmeraj tako, toda v tem času smo vzpostavili novo kakovost odnosov, tako s Slovenci kakor državo Madžarsko. Lanskoletna mešana komisija v Lendavi, kljub nekaterim upravičenim pripombam in kritičnim ocenam, pomeni korak naprej, v pravo smer. Najbolj pomembno se mi zdi, da se zadeve razvijajo naprej, kajti če mirujejo, stojijo na mestu, velja, da gredo pri manjšini nazaj. V Sloveniji morda nismo najbolj zadovoljni, kako hitro se je organizirala nova madžarska vlada na področju manjšinske politike, kar velja tudi za imenovanje so-predsedujočega v mešani komisiji. Vemo, da bi bila dolžna letos Madžarska sklicati XI. zasedanje mešane komisije, kar se ni zgodilo. Zdaj napovedujejo, da bo seja v naslednjih mesecih, da bomo nadomestili zamujeno.

Stiki med Slovenijo in Madžarsko na najvišji ravni so ta čas zelo intenzivni in manjšinsko vprašanje je prisotno in izpostavljeno ob vseh obiskih in na vseh srečanjih. Mislim, da je tako dobro, zato moramo nadaljevati v tej smeri. Vsekakor bomo vztrajali tudi pri novi madžarski vladi pri uresničevanju dogovorjenih smernic in nalog iz zadnjih dveh let. Zato, da bomo imeli čimprej rezultate naših dogovarjanj. Z madžarske strani imamo informacije, da so pripravljene storiti nekaj za slovensko manjšino v duhu pozitivne recipročnosti. To bo nekaj, za kar bomo rekli, da je velik korak naprej. Razumljivo, da želimo hitreje korake, več konkretnih rezultatov, zato moramo vztrajati na tem, da je manjšinsko vprašanje tisto, ki nas povezuje. Sem sodi tudi današnji dogodek (pogovarjali smo se, ko so v Skalovcih predali namenu optični kabel, ki povezuje to vas ter Dol-

nji in Gornji Senik), ki dokazuje pravo smer, kako uspešno povezovati ljudi z ene in druge strani meje, iz Porabja in Goričkega. Porabski Slovenci in prekmurški Madžari so primerjalna prednost tudi pri pridobivanju sredstev iz evropskih skladov za projekte, ki ugodno vplivajo na raven življenja v tem prostoru.«

• *Na kratko se dotakniva še položaja Slovencev na avstrijskem Štajerskem; kje vidite napredek, kaj bi se moralo zgoditi, da bi postala slovenska manjšina res manjšina – tudi izven Kulturnega društva člen VII. Zlasti zato, ker se počasi spreminja tudi politični odnos zvezne in štajerske deželne vlade do Slovencev, ki dolgo niso bili priznani kot manjšina. Politični napredek se je zgodil, ko so štajerski Slovenci dobili stalnega člana v slovenskem sosvetu pri zveznem kanclerju.*

»Delo Kulturnega društva člen VII. spremljam vse od začetka, saj sem bil aktivno zraven pri njegovi ustanovitvi. Ocenjujem, da je društvo v dvajsetih letih naredilo izjemen napredek. Ob nastajanju so avstrijske oblasti poskušale preprečiti ustanovitev. Zdaj je društvo priznано tako s strani zvezne kakor deželne vlade, kar je bilo včasih skoraj nemogoče zamisliti. Za tako majhno manjšino je društvo izbralo dobro taktiko, in sicer da se posveča kulturnim, jezikovnim in podobnim dejavnostim in manj političnim pravicam. To se je pokazalo za uspešno in rezultati so vidni v programih Pavlove hiše v Potrni/Laafeldu. Prireditve so odlično obiskane z obeh strani meje, v Pavlovo hišo prihajajo lokalni, regionalni in deželni politiki, celo leto, vsak mesec se dogaja kaj privlačnega. Društvu se je uspelo povezati s kulturnimi skupinami iz avstrijske Koroške, Porabja, Sombotela in Slovenije, zlasti Maribora. Zelo važno je, da se je spremenilo tudi ozračje v lokalnem okolju, ki dolga leta ni bilo naklonjeno slovenski besedi v naseljih radgonskega kota in naprej proti Lipnici in do osnovne šole v Arnežu/Arnfeldu, kjer se okoli osemdeset osnovnošolcev od skupno blizu trestotih v mejnem prostoru uči slovenščino kot jezik sosedov.«

Ernest Ružič

Če se korenjé gnauk vtrgne...

Francek Mukič v svojem nauvom romani (regény) Vtrgnjeno korenjé išče odgovor na tau pitanje tō, ali se da vtrgnjeno korenjé nazaj vküpzvezati, na nikšeféle formo zaceliti rane. Nauvim knjigam bi leko pravli, ka so spomenik tistim Slovencom iz naši vasnic, stero so med letoma 1950 pa 1953 vöodpelali na Hortobágy.

Tisti, steri ste prešteli njegve prve knjige (Garaboncijaš), vejte, ka se godijo v cajti po bojni, gda je bilau trno težko živeti pri granci. »V nauvi knjigaj je cajt, steroma pravimo Rákóšina režim,« je pravo Francek Mukič, gda sam ga pitala, o čem piše v nauvi knjigaj pa v kakšnom cajti se godi zgodba.

»Od cejloga komunizma na Vogrskom je biu tau najüši tau (del). 1948. leta, gda sta se Stalin pa Tito vküpsvadila zavolo resolucije Informbüroja, sta se svadila Vogrski rosag pa Jugoslavija tō. Gratata sta velkiva neprijatela. Zatoga volo je tistoga ipa že samau po sebi težki biu žitek za vse lidi, za Vaugre tō, nej samo za Slovence pa druge manjšince.«

Svajo z Jugoslavijo, s stero je bila Madžarska do leta 1948 prijatelj, so ejkstra čütili tisti, steri so paulek avstrijsko-vogrške pa jugoslovansko-vogrške granice živeli, tau so največkrat bili manjšinci, Nemci, Hrvatge, Srbi pa Porabski Slovenci.

»V nauvi knjigaj sam si vözmislo tisto obdobje (időszak), gda so naše lidi deportirali, odpelali v taborišča na Hortobágy. Te taborišča so mela vse kriterije koncentracijski taborišč, samo tau eno nej, ka so lidi direktno nej vničavali, mirali so pa zavolo nejnornalnoga žitka pa pogojev. Ovak so pa mela vse kriterije, politika je odlaučila, koga odpelajo, lidi, ka so je odpelali, nikša biroviya nej osaudila, odpelali so cejle držine, odpelani

lidgé so nej znali, kak dugo ostanejo tam ptt.«

Vzrokov, zakoj so lidi odtrgali od doma pa ji odpelali na Vogrsko pusto, gde so mogli v štalaj živeti kak mara pa krepko delati, je več bilau. Po svaji z Jugoslavijo se je situacija poostrovala. 1950. leta so napravili mejni pas (határsáv).

Francek Mukič bi tri dni znau pripovedati zgodbe od deportirancaj. Z njim se je pogučavala Marijana Sukič

Zatau so najšli nazlük vzrok. »Enoga partijskoga sekretara so 1950. leta vmorili nin v Lengyelkápolti. Sledik se je pokazalo, ka je tau nej politično bilau, v krčmej so nika pili, se vküpsvadili pa so ga dolsmeknili. S toga so te tau vönapravili, ka je tau politični umor biu, pa ka so iz Jugoslavije prišli špionge. Tau so samo tak nazlük vönajšli, ka so te leko mejni pas potegnili. Po tistim so si leko vse vözmišlavalali, ka bi lidi postršüvali. Vsakša diktatura je tak gé, ka se za en čas že vsikšoga bogiš, vsikši je sumljivi (gyanús) gé,« je opis Francek Mukič tista lejta.

Tri, štiri takše vzroke (okok) poznamo, od steri je en tō dojšo, ka so v kmičnoj nauči taminaule cejle držine. Med tejmimi so bili gospodarski, manjšinski pa politični tō. »Eden vzrok je biu, ka so njim pravli, ka so kulacke. Tü so nej samo manjšinci (nemzetiségek) bili vöodpelani, liki vsi, steri so malo več meli. Malo več grünta. Te lidi so zatok vöodpela-

li, ka bi postrašili druge, steri so nej steli v zadrüge, v TSZCS-na notstaupiti. Socializem je tak pravo, ka niške ne smej več meti kak drugi, zatok so vöodpelali malo vekše pavre, bautoše, krčmare, obrtnike, steri so kakšen veštauk meli. Tau je biu gospodarski vidik. Pri

manjšinaj je dostakrat tau tō dojšlo, če je nekak žlato emo ofkraj granice. Za politiko pa samo edno peldo. Na Gorenjom Seniki je bila držina, ka so takši srmacke bili, ka so nika nej meli, dapa moški je biu za časa Horthyna šandar. Pa tau je tō dojšlo.«

Iz naši vasnic so trno dosta držin odpelali, po zdajšnjom znanji kauli 80. Franceka je ta tema že od inda zanimala, brigala. S svojim mikrofonom že tresti lejt ojd med lidi, trno dosta zgodb pozna, stero so lidgé prva samo na tima, na skrivma vüпали povedati, ka se je o tom nej smelo gunčati. Zdaj že gučijo, dapa tisti, stero so kak vözraščene odpelali, je vse menje. »Med deportiranci čütim dosta žalosti. Človek je zatok tak gé, če ma empatijo, sočustvuje z njimi. Po dugi reportažaj, 3-4 vöre sem tam, ge tō tak trüden gratam pa mi je tak lagvo kak njim. Na žalost so tisti, ka so vözraščeni bili, so skur vsi pomrli. Tau je tō zanimivo, ka en vözraščeni ovak vidi pa menkšo

dejte tō ovak vidi. Mlajši so tam talejtali, se špilali pa so nej tak tragično vzeli. Oni so ešče nej paumnili, ka se njim godi. Oni so te ešče nej vedli, ka so starišom vse, ka so cejlo življenje vküppoškrali, vkrajvzeli.«

Na pitanje, kak se vse tau notapokaže v knjigaj, ali je tau usoda enoga konkretnoga človeka ali je vküpzmejšo več zgodb, je avtor tak pravo: »Nej prejk enoga človeka, dosta tej lidi sam pozno, 20-30 ji tō geste notri v mali zgodbaj. Ime tō majo, dapa nej svoja prava imena, zatok ka gda knjige pišeš, roman pišeš, pisatel ma tau pravico, ka kaj spremeni, zgosti tisto, ka se je godilo. Zato, ka če bi vsigdar samo tau dojspiso, kak je po istini bilau, leko ka bi se cejli mejsec nika tašoga nej zgodilo. Moraš malo strniti, ka je vse glavna junaka, ka se z njima taše godi, ka se je v žitki nej z njima godilo, liki z enim drugim. Tak bi pravli, ka je vse istina gé, samo leko, ka se je nej s tisto osebo zgodilo, kak v knjigaj.«

Teško si je zamisliti roman brez lübezni, brez lübezenske zgodbe. Ka ta v Mukičovi knjigaj tō ne fali, pokaže podnaslov (alcím) Filemon in Baukida. Sto sta bila tejva dva? »Bila sta dva grška (görög) starca, mauž pa žena. Pa te gnauk sta glavni grški baug Zeus pa en menši baug (Grki so meli dosta bogauw) dolaprišla na Zemlo pa sta se nutnaravnala za srmacka. Nišče ji nej sto nutvzeti, prosila sta, ka bi rada šla spat pa počivat. Tak je bilau kak z Marijov pa sv. Jožefom. Tejva dva starca sta njija vzela, njima djesti dala pa sta leko počivala. Drugi den sta priznala, ka sta njiva boga pa ka starca leko želejta, ka šketa. Tejva dva stariva sta tau želejta, ka naj bi nagnauk mrla, ka naj bi enoma nej trbelo trpe-

ti, če drugi mrgé. Boga sta iz njine kučice lejpo cerkev naredla pa sta te stariva tam živela do konca življenja. Na konci je moški grato lejpi rast, ženska pa lejpa lipa, pa sta vküpzrasla, objeta sta mrla.«

S kom baug v Porabji se je zgodila lejpa grška legenda, stera guči o lübezni do smrti, sem bila trno najgéra. »V romani geste lübezenska zgodba, stera je namé trno prijela, prejkvzela. Bila sta dva mladiva, trnok fejt sta se radiva mejla, dapa raznok sta prišla. Nej je samo lager kriv biu, kama so pojba pa njegvo držino odpelali, liki držine tō. Pojep je biu od velki pavrov, dekla od mali pavrov. Ločeniva sta bila eden od drugoga nej samo zavolo lagera, liki tak bi leko pravo, ka do konca življenja. 30 lejt sta eden od drugoga nika nej znala. Ge sam si pa tau vözbrodo, ka sta se ta dva srmacka, če sta se že tak radiva mejla, v romani (a regényben) leko srečala. S tem sam dau njima eno zadoščenje.«

V knjigaj se vsigdar mejša istina pa fikcija, tisto, ka se je rejsan zgodilo pa ka si pisatel vözmisli. Gvüšno, ka de dosti porabski bralcov tō tak mislilo, ka vej, sto je te pa te v knjigaj, gda do pa tadale šteli, do pa pravli, vej pa tau ranč nej tak bilau. Baukse, če do knjige tak šteli, ka so vsi notri, steri so nedužno trpeli v tej lageraj, pa nej pomembno, če se je tau zgodilo z enim, tisto pa z drugim.

»Tau sam si brodo,« je v pogučavanji večkrat pravo Francek Mukič, »ka bi v knjigaj te naše lidi, steri so telko trpeli – pa po pravici povedano so ji eške do gnes nej rehabilitirali – rehabilitiro, naj jim tau bau düševno zadoščenje, düševna pomauč, ka se vej, ka so je nedužno vöodpelali pa mantrali.«

Marijana Sukič

Božične misli

Kakšen je bil božič nekoč, kako so praznovali v otroških letih? O tem bi svoje občutke in misli delili z vami dijakinja in študentka Martina in Dragica, ki bosta mogoče tudi v vas obudili spomine na božična praznovanja v starih časih.

Božič je najlepši praznik v letu. Je čas praznovanja Jezusovega rojstva, ki naj bi nas spomnil na to, kako pomembna je v življenju ljubezen. In res, v času pred božičem se da občutiti drugačno vzdušje kot v drugih obdobjih v letu. Ljudje so bolj potrpežljivi, prijazni in razumevajoči drug do drugega. Tako v manjših kot v večjih mestih, po vaseh, celo do svetovnih prestolnic se ljudje spremenijo, so polni ljubezni in nasmejani. V tem času je lepše hoditi v mestu po trgovinah ali po opravkih. Znanci se povsod pozdravljajo »Vesele praznike! – Tebi tudi!«, kar pa ostale napolni z dobrimi čustvi.

V zadnjih letih sem lahko doživela božično oziroma predbožično vzdušje v prestolnici Slovenije. Zdi se mi, da je vzdušje zelo podobno vzdušju doma, ljudje se ravnajo na podoben način, razlika je le v zunanjih okoliščinah, v zunanosti mesta. Seveda je v Ljubljani večji poudarek na okraševanju mesta, na prazničnih lučkah, ki dajo mestu poseben čar. Sprehod po praznični Ljubljani zvečer, ko so lučke že prižgane, je posebno doživetje. Svetlobna okrasitev je najlepša v mestnem jedru, na Prešernovem trgu. Tam se lahko počutimo, kot da bi padli v neko pravljico.

A vendarle, božič je najlepši doma, tam, kjer je družina, prijatelji in vsi tisti, ki so pomembni. Rada se spominjam božičev iz svojega otroštva, ko »je bil praznik še bel«. Takrat je bil vedno sneg za božič, samoumevno je bilo, da smo lahko otroci šli sankat, dokler so starši čistili hišo, pekli

pecivo in opravili vse nujne priprave za božično praznovanje.

Seveda je za otroka najlepši božični večer. V moji družini je bil scenarij tega dneva vsako leto isti. Dopoldne smo še uredili zadnja dela v hiši, popoldne pa so me starši peljali v mestno gledališče na predstavo monoštrskih otrok, ki so vsako leto predstavili neki božično zgodbo. Ko je bil konec predstave, je bilo zunaj že temno. Na poti domov sem videla lučke na božičnih drevesih v hišah, in sem z veseljem ugotovila, da je k njim božiček že prišel. Komaj sem čakala, da pridemo domov, saj sem sumila, da je božiček verjetno prišel tudi k nam. Pa je vedno bilo tako. Že s ceste sem lahko zagledala nekaj žarkov iz naše dnevne sobe, in sem bila nepopisno vesela. Polna pričakovanj sem tekla do hišnih vrat in čakala, da me mama pusti noter, saj sama še nisem imela ključa. Ko sem bila na hodniku v hiši, sem se počasi približala vratom dnevne sobe. Občutka, ki sem ga imela, ko sem odprla vrata in zagledala čudovito božično drevo in darila pod njim, ne znam opisati. Ta občutek me spremlja od otroštva vse do današnjega dne, in v božičnem večeru postanem spet otrok. Upam, da me bo božiček tudi letos razveselil. Upam prav tako, da bo božiček obiskal tudi vaše domove, in vam bo prinesel čudovito božično drevo in obilo veselja ter ljubezni!

Dragica Gašpar

Božič je vendar najbolj pomemben praznik v letu, saj ti dnevi prinašajo več ljubezni med ljudi, zato ta praznik imenujejo tudi praznik ljubezni. Po mnenju mnogih ta praznik pokaže ljudem, zakaj so na svetu, zakaj živijo tukaj in kakšen cilj ima njihov obstoj. Ta cilj je v mnogih primerih to, da se naučimo ljubezni, ampak bolj pomembno pa je, da ljubezen prepoznamo.

Te misli so se mi porodile, ko so me prosili, naj napišem nekaj v božično izdajo časopisa Porabje.

Potem sem začela razmišljati o tem, kaj naj napišem o božiču. Mislila sem, da bi moj članek lahko bil malo bolj osebni. Potem sem začela spraševati mamo, kako smo preživeli božične dneve takrat, ko smo bili še majhni. Medtem so se tudi meni obudili nekateri spomini. Nato pa sem mislila, da bom napisala malo o božiču, malo o spominih iz otroških let na koncu pa o tem, kako zdaj praznujem ta praznik.

Mislím, da si vsak predstavlja božič nekako tako: zunaj tiho sneži, ulice, drevesa, hiše so beli, hiše so razsvetljene, vsaka na svoj način, doma diši po pecivu in jelki, lepo okrašeni smreki v sobi, majhna darila, ljubezen med ljudmi. In kaj praznujemo? Rojstvo Jezusa Kristusa. Množica ljudi gre k polnočnici 24. decembra. Ampak svetih maš ob tem prazniku je več. Razen polnočnice so tudi zornice, ki jih imenujemo tudi rorate maše. To obliko maše sem spoznala zdaj, saj jih je naš novi župnik po več kot dvajsetih letih spet uvedel. To pomeni, da so na Gornjem Seniku vsako jutro, razen nedelje, maše od šeste do pol sedme ure.

Preden bi pisala o tem, kako

zdaj praznujem ta praznik, bi rada opisala spomin iz otroštva.

Dolgo sem verjela, da Jezušček prinaša darila in lepo okrašeno smreko. Starši so mi vedno rekli, če bom pridna, mu lahko napišem pismo in ga lahko prosim za darilo. Zgodilo se je pa, da sem namesto pisma rekla mami, kaj bi rada, saj sem mislila, da ona lahko pove Jezusu.

Nekoč, ko sem še bila majhna, smo se pred božičem sprehajali v neki trgovini, kjer sem videla neko zelo zanimivo stvar, ki bi bila primerno darilo zame za božič. Rekla sem mami, da bi od Božička želela prav to. Že sem nestrpno čakala sveto noč, saj smo tisti dan dobili darila. Ko je Jezus opravil svoje delo, nam je vedno zvonil. Tako je oznanil, da lahko gremo pogledat smreko in darila. Bila sem zelo vesela, saj sem nestrpno čakala to darilo. Ko sem odpirala darila in sem opazila, da to ni tisto, kaj sem si zaželela, sem postala zelo razočarana in sem začela jokati. Starši so me vprašali, kaj je narobe. Rekla sem, da mi Božiček ni prinesel tistega darila, ki sem si ga želela. Mama me je začela tolažiti, da še nismo dobili vseh daril in je mogoče tista zadeva pri dedku ali sestrični. Na koncu je bilo res tako, saj je pribor s plastičnimi biseri Jezus pustil pod sestričnino jelko. Ko sem zagledala, da je to tam, sem postala zelo vesela.

Mislím, da se takšna zadeva ni zgodila samo z mano, saj staršem ni lahko vedno kupiti za darilo tisto, kar otroci hočejo.

Leta so tekla in sva s sestro zvedeli, da daril ne nosi Božiček, ampak jih kupijo starši, stari starši, sorodniki, itd. Zdaj se velikokrat spomnim

na tiste čase, ko smo še verjeli v to, da Jezus nosi darila. Mislím, da so bili tisti časi bolj veseli, saj smo nestrpno čakali, kakšna bo jelka, kaj bo kot darilo, itd. Tudi zdaj je lepo, saj je zdaj poudarek že na tem, da smo vsi družinski člani skupaj in se skupaj veselimo. V današnjem času tudi damo drug drugemu darila, ampak ne velika darila, saj menimo, da sta bolj pomembna ljubezen in spoštovanje med ljudmi. Pred božičem zdaj že tudi s sestro pomagava mami in očetu, kaj naj kupimo našim najbližjim. S sestro morava tudi okrasiti smreko, ki jo prinese oče. Medtem pa mama kuha in pečemo pecivo ter poslušamo božične pesmi.

Kot sem že na začetku omenila, pri nas imamo zdaj zornice. Ker me je zelo zanimalo, kakšne so, sem šla prvi dan k maši. Zelo mi je bilo všeč, saj če pogledam, tudi to je običaj, saj so nekdanji naši predniki obiskovali te rorate maše. Lepo je, da je narava pobeljena s snegom, je še tema in se ljudje zbirajo, da bi skupaj čakali Odršenika. Tudi to vem, da bom šla tudi k polnočnici. Tudi ta ima svoj čar.

Na koncu bi pa z lepo mislijo rada zaželela bralcem in bralkam časopisa Porabje vesele božične praznike ter srečno novo leto.

»Lučke v srcih si prižgimo, pokleknimo k jaslicam. Božje dete počastimo, ki prišlo z nebes je k nam. Jezušček, naš bratec rajski, ti prav dobro nas poznaš. Naša srca blagoslovi, ki nadvse jih rad imaš. Za božične dni prinesi iz nebes nam božji mir, da naš dom bo vedno srečen, v tebi, ki si sreče vir.«

Martina Zakoč

Božič je temelj našega verovanja

Župnik Vili Hribernik iz Dolenc zdaj že tretji mesec odijo mašuvati v Števanovce, vsakšni mesec drugo nedelo držijo slovensko mešo za andovske, veriške pa za števanovske vernike. Od tauga,

Gospaud Vili Hribernik

od božiča pa malo od leta 2010 sem je spitavo na župniji v Dolenci.

• *Gospaud župnik, zdaj ste že tretjič mašüvali v Števanovci, kakšne izkušnje mate, kak ste se počütili pri nas pri meši?*

»Fajn, prijetno, mi je lepo, ko lidje sodelujejo pa me pričakajo, pa dosta lüdi pride, tak ka z veseljem idem. Trüdim se, ka bi me čim bole razmili. Ges sem Štajerec, tak ka ne vem telko po prekmursko, pa menje eške po porabsko. Tak ka mi je mogoče malo hüdo, ka kakšno rejč ne razmijo. Zato je pa spitavlam, če so me razmili, oni pa pravijo, ka razmili, razmili smo. Tiste nespremenljive dele meše mam v narečji, ovak so pa berila (štenjé) pa prošnje pa evangelijum pa bola v knjižnoj rejči. Tak ka z veseljem idem, tau je druga nedelja vsak mesec. Gospaud sosed Dejan Horvat pa ma vsako četrto nedelo mešo v Porabji, on dé s Petrovec na Gornji Senik, ges pa idem njega zamenjat v Markovce. Zdaj v nedeljo smo si zgučali z gospaudom župnikom Tiberjem Tóthom, ka za božič bom mešo meu.«

• *Kak ste se leko zgučali?*

»Tam eden, ka na kauroši popejva, Šanji Merkli, on nam je biu na pomauč pri prevajanji. On me je počako pred cerkvi pa me je pito, če bi leko prišo na božič. Ges sem rekel, pridem z veseljem, samo z gospaudom župnikom se trbej pogučati. Gospaud župnik so nikanej meli prauto, tak ka na božič enajst pa petnajst pridem mešüvat, oni do pa meli pridigo.«

• *Gospaud župnik, gda ste prišli vi sé v Dolence?*

»Avgusta 1979. leta sem prišo, tauma je zdaj že več kak tresti lejt, tak ka zdaj že leko kaj prekmursko znam.«

• *Teško se je bilau navčiti?*

»Niti nej je bilau težko. V gimnaziji sem imeu za sošolce Prekmurce, tak ka mi je nikak v vüji ostala prekmurska rejč. Zdaj je pa že tak, ka ništerni tau pravijo, ka so sploj nej znali, ka sem nej Prekmurec.«

• *Kak je bilau, gda ste najprvo mešo meli v Števanovci?*

»Meu sem malo straja. Ker ges sem meu tiste nespremenljive dele meše v prekmurščini, ka mi je dau gospaud generalni vikar Franc Režonja. Tisto besedilo zdaj nücam v dialekti. Prvič mi je čüдно bilau, nejsem znau, kak bau, samo te je k meni prišla edna ženska, štera je tam rojena, žive pa že tü, pa sem se z njauv malo pogučavo. Od tauga je mena malo lepše pa korajžno gratalo.«

• *Vi ste zdaj mašüvali prvič v Števanovci?*

»Nej, biu sem te, gda je biu gnauk tak pred dvajstimi lejti blagoslov praporja, osemdesetprvoga leta sem tam maševau, gda so eške gospaud Markovič bili pa enkrat na sprevodi.«

• *Je kakša razlika med mešami pri nas ali v Dolenci?*

»Niti nej, isti obred (szertartás), meše mam že od sedemdesetpetoga leta naprej, tak ka tau je že zame poklicno delo. Niše razlike nega, bistvo je isto. Iste mešne knjige nücamo, tak ka kak je tü, tak je tau pri vas.«

• *Pomalek je tü božič, kak se v Dolenci kreda dejvate na te največši katoličanski svetek?*

»Mamo isto tak spored meš, kak je ob nedelaj, samo paunaučnico mamo. V pau-

Pri sveti meši v Andovcaj na Slovenskom dnevi

naui je slovesna meša in potem na sam božič mamo v pol osmih in pa ob desetih eške slovesno mešo. V paunauči je eške blagoslov jaslic, ki jih postavljamo. V Dolenci dosta vernikov pride, tak ka me zanima, kelko jih bau v Števanovci, zato ka gospaud so zelo sprejemljivi. Presenečeni sem biu že na prvom razgovori, ko smo ga meli s püšpekem našim pa z gospodom Merkljem, Dejan Horvat je pa biu naš prevajalec. Gda smo se pogučavali od te stvari, oni so bili sploj fejt odprejti, zdaj se že včijo slovenski pa gda pridem, te že edno, edno rejč povejo po našom. Tau je za mene fejt simpatično. Tau je problem, ka ges ne vejmvogrski, on pa slovenski. Zato se pa včiva, on se vči pa ges se tü včim. Zdaj se malo nemški pogučavava pa malo

roke nücava, tak ka zato gre. Tau name fejt veseli, ka v Števanovci bom opravo bogoslužje za svetek.«

• *Ka pomeni kristjanom božič?*

»Božič je pa res svetek, da te celoga gene. To je rojstvo otroka, že samo rojstvo otroka je nika veselega. Zdaj pa, ko obhajamo božič, ki je spomin na rojstvo Boga, človeka še bola prevzeme. V globino te zadane, če količkaj z verogledaš na tau. Gnesden vse

vidiš, kakšne so priprave, vse preveč je poudarjeno z materializmom, vse je komerciala, samo služ. Malo lidi vidim verjeti globoko. In ravno tou bi rad kak duhovnik spodbudil pri ljudeh. Da bi biu božič res praznik, eden največji praznikov po veliki noči. Te praznik je temelj našega verovanja.«

• *Zdaj lidam tü tau pomeni božič kak prvin?*

»Upam, tou je odvisno od stopnje verskega življenja. Versko je tou veliki mejnik, človeki da misliti. Človeško gledano, rojstvo zradüje človeka, in to je božjo rojstvo, tou eške posebej.«

• *Kak vidite, lidgé se spremenijo na božič?*

»Tak vidim, kak če bi bole mehki bili, bola so sprejemljivi, bola odprejti. Če premisliš bistvo toga svetka, tudi okolica se spremeni, družin-

ske priprave se prenašajo iz roda v rod, in tau vzdušje, ki takrat nastane na božič, je čisto načiše kak ostali svetki. Seveda to je priprava jaslic, priprava božičnega drevesa, potem priprava na sam sveti večer, na paunauč, to človeka napravi bolj otroka, bole mlaščöga.«

• *Na konci leta vsakšni malo nazaj misli, kak vi vidite leto 2010?*

»Na vseh področjih je kriza, ki se tudi tako kot pri vas čuti vsepovsod. Ges sem po naravi optimist, ampak vse preveč gre nekam v grabo. Morala ljudi nej tista, kar bi morala biti. Upajmo, ka de leto, ki je pred nami, na vseh področjih tudi malo drugače, malo de se spremenilo v boljšo smer. Zato pa tudi pravim, vera pa cerkev tudi mata večjo odgovornost zato, ka data lidam v teh kriznih časih malo več optimizma, več morale. Da ni vse tisto, kar se da vtipati, se da zmeriti, pomembna je tudi duhovnost, eno in drugo je zelo pomembno.«

• *Osebnö kakšno je bilau za vas leto 2010?*

»Mislim, da je bilo eške znosno, kar lepo, vse je od Boga dano. Trüdo sem se, da bi biu kelko telko stabilen, pa tudi v poklicu sem se trüdo po svoji najboljši moči, da bi mojim lidam, mojim faranom dau tisto, za kar sem poslan od škofa es. Moramo gledati z optimizmom naprej, zato ker pesimizem ubije človeka.

Vsem Porabcem želim blagoslovlene svetke, tistim ki jim bom vouščo na sam praznik božiča, in vsem ostalim, ki me nedo slišali preko vašega časopisa, zaželim res blagoslovljen božični praznik in veliko duhovnega bogastva.«

Karči Holec

Božič tū pa tam: kak svetijo

»Hvalite gospoda vsi narodi,« - leko preštemo v cerkvi na Gorenjom Seniki pa ranč ne brodim, kak se druža lüstva po svojom, malo ovak veselijo tomi, ka se je Zveličar naraudo. Evropski rosagi so nam nej tak daleč, kak pa kaj narodi zvün našoga kontinenta? En par drtinic od navad pa šeg mo pobrali po svojoj božičnoj pauti po svejti.

Mali Jezoš se je naraudo v mesteci *Betlehem*, gde eške gnes stogi Cerkev Narodjenja. Vsikši božič je okinčan z zastalami, domani pa prauškarge eške na strejaj stogijo, ka bi vidli procesijo. Policajge na arabski konjaj gezdijo na začetki parade, za njimi nosi gezdec na črnem konji velki križ, sledik dejo dühovniki. Procesija stapi nut v cerkev, gde položijo trnok stari kejp o Jezoš na oltar. Krive stube pelajo doj v djamo, gde se je Zveličar naraudo. Tau mesto pokaže srebrna zvezda.

V Svetoj deželji trikrat držijo božič: katoličani pa protestantke 25. decembra, ortodoksni kristjani 6. januara, armenski (örmény) kristjani pa eške samo 18. januara. Z gnešnjoga Izraela se odpelajmo v *Irak*. Leta 2008 je tam božič grato svetek brezi dela prvič v zgodovini, če rejsan je samo trnok malo kristjanov. Na dvoriški domauv njini mlajši gorpreštejo pripovejst o rojstvu Jezoš iz edne arabske Biblije, zmejs pa držinski člani držijo svejče. V kauti vküperzberėjo süjo trnje, štero med štenjom vužgejo. Če vse dojzgori, znamenuje, ka de prišejnjo leto dobro za držino. Na konci vsikši trikrat skauči prejk pepu pa nika želi.

Če se pelamo dale po Ažiji, pridemo v rosag, šteri má največ lüstva na svejti. *Kinejzarski* kristjani okinčajo svoje rame s čudovitnimi papernimi posvejti, paperni lanci in rauže pa krasijo krispane, štere uni

»Dreje posvejta« zovėjo. Mlajši obesijo štrumfe iz muslina pa čakajo »Božičnoga starca«, šteroga imenüjejo »Dun Che Lao Ren«. Samo 1 % Kinejzarov vördje v Jezoš, najveksi svetek v rosagi je »Sprtoletni festival« na konci januara. Tistoga ipa mlajši nauve gvante pa špile dobijo, držine pa dobro gejo. Za nauvo leto vöobesijo kejepe od svoji stari-stari starcov v veukoj iži. V najnovjšom cajti, gda svejt edna velka globalna ves grtúje, je vsikder več krispanov pa posvejto, cerkve ne zandolejo tak vnaugo lüstva na paunaučnicaj.

V drugom dalečnjom rosagi, v *Japani* sta glavnivi dve vöri budizem pa šintoizem. Božič so s sebov pripelali prvi Evropejci v 16. stoletji. V slejdnji dvajsti lejtaj je vsikder več tihincov, zatok grtúje rojstvo Jezoš vsikder vekši svetek. Eške itak pa je nej svetek držine. Mlajši bole čakajo budističnoga barata »Hotei-oshö«-na, šteri je japanski Miklauš. Pravijo, ka ma öči ozajek na glavej tö, zatok so mlajši tak vrli, gda je gde pauleg. Božični večer pa je za mlade ženske tisti cajt,

gda so leko s svojim najdražim vküper. Skoro tak, kak na Zahodi valentinovo, je tau cajt za romantiko. Mlade dekile dostokrat za božič oprvin vidijo zibalo, ka so takše na Japanskom nikdar nej nücali.

Nauvo leto je najbolje važen den na Japanskom. Edno nauč prva sploj očistijo cejli ram pa ga okinčajo. Vsi se lepau naravnajo, öca pa pogledne vse sobe, ka bi tazagnau vrajže dühove. Zmejs lüča süji gra v vsikši kaut (kak liki pri nas v Porabji).

Naša paut pela dale v najvejšo demokracijo na svejti, v *Indijo*. Zavolo toplauče kinčajo Indijci drejve od banane ali mangona za božič. Male posvejte na oli postavijo na streje ali na svoje stene. Ne dajo dare samo svojoj žlati, liki srmačkim lidám tö. V etom rosagi živé »samo« 25 milijonov kristjanov, evropske šege pa so gorostale po osamosvojitvi pred 60 lejtimi tö.

Dugo se moramo pelati s šiftom, ka pridemo na *Filipinske otoke*, gde so skoro vsi krščanjske vöre. Svetki se začnejo pri nji devet dni pred božičom, v njini šegaj se čütijo stare plemenske (törzsi) navade tö. Na konci svetešnjoga spejvanja pa vsikdar zaspejvajo pesem »Happy Birthday« z božičnimi rečami. Zvezde nosijo po palcaj iz bambusa, pa s tem düšo Kristuš pozojevo na svoj dom. Za božič zberé vsikši dejdek svoje vnuke v ednom kraugi, pa med nji liči drauvne peneze, ka aj bi nauvo leto bogato bilo.

Na drugoj strani Tihoga oceana začnimo svojo paut v *Venezueli*, gde odijo vsikši rzanek od 16. do 24. decembra k svetoj meši. V glavnom varaši Caracasi je šega, ka se do cerkve pelajo z rolarji (görkorsolya). Zatok zaprejo ulice, mlajši pa pred spanjom eden cvören na svoj veuki prst na nogej privežejo. Drugi konci visijo vö na auknaj, štere vörnike na rolaraj cukajo, ka aj

bi mlajši nej meše zamüdili. 6. januara zrankoma mlajši dobijo dare od trej kralov tö, gda stanejo pa letijo h gledali. Če majo črni štráf na lici, znajo, ka je je gorpoisko krau Etiopije Boldižar.

Eške malo se stavimo v Latinskaj Meriki, v *Meksikoni*. Devet dni pred božičom se lüstvo raztala na dva tala, edni so prauškarge, drugi krčmaroš.

Prvi odijo od iže do iže, tačas ka ne najdejo ram, gde leko nauč preživejo. Na Sveto nauč vsi poslušajo paunaučno sveto mešo v puni-puni cerkvaj, štero zovejo »Misa de Gallo« ali »Kokautova meša«. Samo tisto nauč, gda se je Kristoš naraudo, je prej kokaut v paunauči spejvo.

Najbolje erična rauža v etom cajti je »Miklaušova rauža«. Lidgé pripovejdajo, ka je na pauti v cerkev eden pojbič na pamet vzeu, ka nema dara za Jezoš. Pri poštiji je paubro zelene vejke, tomi pa so se drugi mlajši sploj smedjali. Gda je je odneso v cerkev, so vejke začnile redeče cvejte roditi.

S topli rosagov naš flijar pela v mrzle. Na *Grönlandiji* odilüstvo za božič k padašam, gde vküper kafej pigéjo. Po toploj piti vsikši dobi kitovo (bálna) kaužo pa žir, šteriva mata žma po kokusi, sta trnok trda, zatok ne gržejo, samo pogutnejo. Na sveto nauč moški

ženskam gesti pa piti davajo, špilajo se pa tak, ka kauli stola eden drugoma nika maloga pod gvantom davajo.

Bili smo na vsej kontinentaj zvün Evrope, za konec nam je eške ostala *Afrika*. V Južnoj Afriki majo za božič poletne počitnice, ka je tam leto. Lidgé se kaupajo v maurdji pa v potokaj, snega nega, samo dosta lejpi bregauv pa rauž. Obed za

božič gejo vanej pod milim nebom, zvekšoga puro s slivovim pudingom. V ednom drugom afriškom rosagi, v Gani ranč v božičnom cajti dojberejo kakao, tak ka so tau dnevi bogate žetve. Vsi odidejo domau, če rejsan delajo na paulaj ali v rudnikaj. Nej daleč, v Liberiji obešajo male zvone

na palme, za dare pa si davajo gvant, žajfo ali klabajse.

V Etiopiji svetijo božič (ali kak pravijo »Ganno«) 7. januara v sploj stari cerkvaj, štere so vösklesali z vulkanskoga kamla ali v modernij, štere majo formo trej krogov. Moški sedijo ejkstra od žensek, zbor pa spejva z vanejšnjoga kroga. Na sveto nauč so do zranka vanej, molijo pa spejvajo. Zrankoma dejo vküper s procesijov na brejg, naprej dejo trgé moški, šteri z bičami držijo lidi v redi. Po meši dobi vsikši vörnük blagosloveni krü pa vino. Po meši cejli den plešejo pa svetijo.

Etakša šega ali atakša, vsikši narod hvali gospoda po svojoj navadi. Vsi geziki pa gučijo gnako: bojmo radi, ka se je rodilo Vüpanje, bojmo radi svojim najdražim.

(Kejpe smo naredili v Muzeji *betlehemov iz sveta v gorenjski Brezjaj*.)

-dm-

Kak pride krispan v naše iže?

Vrejmen v našem letošnjem decembru na gausti ovaško grtjuje. Meli smo že sprtoletno sunce, mrzle, depa čiste dneve pa veuki snejg tō. Ka pa je najbole špajnsno, bilau je takše, ka je cejlak do podneva dež ūšo. Tau je bilau ranč tisti den, gda

tok tak dosta delavcov trbej,« - je pravo gospaud Brašič.

Če rejsan je dež samo ūšo, so žage tak brž delale, kak liki bi samo s kosauv travo rezali. Štiri-pet lidi se je samo za tau trūdilo, ka bi krispane potegnili nut v edno cejv pa tak

lejt tō. Mlade krispane zvekšoga ne sečejo vō. »*Minimum je zatok en mejter. Depa tiste mejterske bole tak odavam, ka z zemlauv vred. S korenjami vküper vōzememo, ka tisto po svetkaj nej trbej taličiti,« - je rztomačo trgovec z Mosonmagyaróvára, šteri je eto zimau petkrat odo v Rábagyarmat pa tak odpelo za več kamionov drejv. »Na den 300-350 vōsečemo, za nami kamion pride pa taodpela. Na gnauk telko leko gorskladem. Kelko leko odam? Kak lüstvo küpüje. Cejna je od 1.500 do 8-10.000 forintov, pitanje, kak lejpa pa kakše fajte je drejva.«*

Gospaud Brašič šest fele krispanov küpüje pa odava, med njimi so srebrna pa drüge fajte smreke, kolorado pa normann. »*Tam v Mosonmagyaróvári mam edno velko mesto narejeno, že duga lejta, na tistom mesti vsikder odavam. Pa eške v peti vesnicaj drügi za mené odavajo,« - je povōdo slovenski podjetnik pa dale gučo: »Premalo penez má lüstvo,*

10. decembra so se v Slovenskem domu v Monoštru v ožjem krogu spomnili dogodka, da je pred desetimi leti začel oddajati Radio Monošter. Slovenski radio, ki ga je ustanovila Zveza Slovencev na Madžarskem, je postal takoj po ustanovitvi – zaradi madžarskih zakonskih predpisov – last Državne slovenske samouprave. Navzoče je pozdravil predsednik DSS Martin Ropoš, ki je kot prioriteto nalogo te organizacije v letu 2011 izpostavil širitev programa, oziroma zagotovitev pogojev za širitev. Na fotografiji direktor in glavni urednik Radia Monošter Francek Mukič s sodelavkami Margito Mayer, Valerijo Kovač in Moniko Dravec Šulič.

Laci Brašič se s krispani spravlja več kak 20 lejt

smo Slovenca iz Mosonmagyaróvára, *Lacina Brašiča* gorpoiskali na ednom bregej v vesnici Rábagyarmat, nej daleč od Porabja.

Gda smo vidli paut, štera je gor po bregej pelala, smo svoj avto raj v vesnici njali. Z ednim veukim džipom smo komaj-komaj prišli gor do drevesnice, gde je tisti den gospaud Brašič dau drejve za krispane vōsečiti. Dež je copoto, blato je skoro do kaulen segnilo. Po kratkom capkanji pa čujskanji smo prišli v eden veuki gračenek, gde več gezero mali krispanov rasté.

Laci Brašič je inda z Gorenjoga Sinika drejve pelo, par lejt pa že v Rábagyarmat odi z Mosonmagyaróvára. »*Zatok tak daleč odim, ka tū krispange lepau rastéjo. Tū je dobra zemla, dosta deži gé, od toga so tak lejpi. Z drügoga mesta bi tō lek' pelo, samo tam so nej takši kak na etom bregej,« - je rztomačo trgovec (kereskedő). Na brejg smo se nej sami pripelali, bilau nas je kauli deset, v gračenki si je vsikši delo najšo. »Takšoga ipa ge 10-12 lüdi mam, ka mi do božiča pomagajo. Vsefelé delajo, pomagajo nositi, nutpotegniti v frečo. Ovak ne more pelati, ka se vküpstere krispan, sploj pa če mrzlo gé. Te se preveč trgajo vejke pa več ne more odati drejvo. Na tau vse trbej skrb meti pa za-*

spakivali v »frečo«. Delavci so povōdali, ka je takšo vrejmen eške itak baukše kak tisto pred dvōma kednoma, gda je pau-mejterski snejg spadno. Te so mogli eške tistoga vkrajlūčati, ka so leko k drejvi cüjprišli. S

Če je krispan zavezan, se ne sterejo vejke

takšimi krispani pa že v najbole vraučí mejsecaj tō geste delo. »*Vleti trbej okapati. Ge tistoga ipa že dosta odim tū pa gledam krispane. Šteri se mi povidi, tistoga vōmerkam,« - je podjetnik (vállalkozó) iz Óvára pokazo male bejle papérčke na krispanaj pa dale gučo: »Tau tak trbej gledati najprva, ka nanjega pogledneš, če je očam lejpi gé. Če má vseposedik kaulivrat vejke, nín ne fali, nej je krivi gé. Samo takšoga leko odaš.«*

Drejve za odajo so kauli 3-4 lejta stare, ništerne do osem

depa donk gestejo takši, ka samo drage krispane küpüjejo. Bole srmački lidgé pa drauvne, fale boriče.«

Gestejo pa prej takši, šteri ranč za najmenjši krispan nemajo penez. »*Dosta srmakov geste, ka tá k meni pridejo, ka nemajo peneze. Geste takši, ka pravi, un de delo za drejvo. Pravim, ka boš ti tū delo, vejpa se ne razmejš cüj. Nej, un de noso, un vse naredi, samo aj ma nej trbej vōplačati. Pa tistoma šenki tadam, pa ništernim drügim tō. Na leto vsikder en petdeset krispa-*

15. decembra so na Generalnem konzulatu R Slovenije odprli razstavo likovnih del učencev Dvojezične osnovne šole I. iz Lendave. Dogodka, ki je bil prirejen v počastitev dneva samostojnosti R Slovenije, so se udeležili predstavniki porabskih slovenskih organizacij, porabski župani, monoštrski pedagoški delavci in tudi Goričanci ter Prekmurci, s katerimi generalni konzulat tesneje sodeluje. Goste je pozdravil generalni konzul mag. Drago Šiftar, ki je v svojem govoru izpostavil pomembnost plebiscita, na katerem se je velika večina Slovencev odločila za samostojno državo Slovenijo.

nov samo tak tadam, ka za tisto ne prosim peneze.«

Lübezen do krispanov je podjetnika že v mlašeči lejtaj dosegnila. »*Tau že venak 25 lejt, ka se s krispani spravljam. Naraudo sem se na Gorenjom Sentiki, gde je dosta krispanov bilau. Kauli rama pa v lesej smo tō meli. Meni tau sploj dobro spadne, ka se lek' s tem spravljam.«*

Dež je zadvečerka že malo go-

renjo, gda so s traktorom prišli po krispane na brejg paulog Rábagyarmata. Gospaud Brašič na leto več kak gezero menjši pa vekši božični drejv oda, depa najbolje pri srci ma je tista, štero má doma v veukoj iži: »*Moj krispan je vsikšo leto do plafona, viski je dva mejtera pa pau. Tisti je za mené pa za moje tri lejpe vnüke.«*

-dm-

Če nazaj poglednemo

Na konci leta je šega račun dati od letnoga dela pri nas na Zvezi tü. Štiriletni mandat predsedstva (elnökség) Slovenske zveze je letos na

tok má vsakši kraj člena v predsedstvi, najmenja engasteri cejlo leto ali že več mandatorov leko sprvajajo delo Zveze, steri majo rejč pa leko

com, najbola sama zasé, ka ne sprvajamo zavolé resno vse sklepe (határozat), kak so se uresničili. Delavci na Zvezi si pripravimo plane za

gda ji razveselimo s porabskimi gledališkimi igrami pa Stanko Črnko iz Čepinec s svojimi karažnimi nautami. Za mlajše smo letos meli 9 vekši programov, tau so: premiera gledališke igre, Kviz Bodi zvezda, Slovenski den na varaški šauli, gledališka predstava iz Italije, lutkovna predstava za male mlajše, ekskurzija za najbaukše

ra na maurdji v Pirani, ekskurzij (tanulmányi kirándulás) v Prejkmurje pa drugam v Slovenijo, in zdaj na konci leta zborovski koncert v Maribori za školnike pa kulturne aktiviste.

Na prireditvaj Zveze smo zvöjn domanji kulturni skupin leko spoznavali programe Slovincov v Sloveniji pa Italiji. Naše skupine so

Predsedstvo Slovenske zveze ma vsakšo leto od štiri do pet djilejšov

konci novembra dola prteko. Za tau je mejla Zveza že 6. novembra 2010 občni zbor (közgyűlés), gda se je 19-člensko predsedstvo na nauvo volilo. Na tau djilejši pa v novinaj Porabje je predsednik Zveze Jože Hirnök v dvaujom geziki napiso poro-

sami tü vöopitajo tisto, ka bi radi znali ali bi je stoj zakoj zaproso. Aj tau bola aktivno funkcionira, aj se bola konkretno pa direktno leko poveže Zveza z lidami tü, si v nauvom mandati moramo vözbroditi, kak bi bilau dobro.

pina nej mogla tá titi, kama so go pozvali. S tejm se pa rejsan leko valimo, ka smo v dvajsti lejtaj nikdar eno skupino nej držali nazaj, kakoli ka je nisterna paut preveč dosta pejnaz koštala. Etak smo letos pripravili sami ali vküper z drugimi 17 programov za odrasle, tau so bili slovenski kulturni svetek, jubilejni svetki, občni zbor, kulturne prireditve, literarni večeri s slovenskimi pisatelji, film, zborovski koncert, klasični glasbeni koncerti, izlet predsedstva v Italijo, gledališke premiere, ture z biciklini, različne razstave pa srečanje s Slovenci v Mosonmagyaróvári. Nauvi člen predsedstva Zveze v Mosonmagyaróvári, Vendel Bočkor nas je v novembri na prvom djilejši nauvoga predsedstva proso, aj pomagamo nazaj vküp sprajti Slovence v Óvári, aj oni tü leko majo programe v svojom maternom geziki, aj leko pridejo na vekše programe v Porabje kak par lejt nazaj, ka njim tau prej trno fali. Zatau njim pripravlamo na Zvezi Veseli slovenski večer 28. decembra pri nji doma,

Ljudski pevci z Gorenjoga Senika skrb majo na tau, naj se ne pozabijo porabske naute

mlajše v slovenskon geziki, Bralna značka, v leti tabor na maurdji v Pirani pa razstava. Pri šaulski programaj dosta pomauči dobimo od

mele pozvanja doma na Vogrskom pa v Sloveniji, vsevküper 134, s toga odrasli 91, mlašeče skupine pa 43. Mejšani pevski zbor Avgust

Števanovska gledališka skupina Veseli pajdaši je decembra dobila priznanje Procultura Minoritatum Hungariae

čilo (beszámoló) od štiriletnoga dela, v tau je notavzeto letošnje leto tü. Za tau mo dja ovak, z drüdje strani gledala nazaj. Če smo realni, 19-člensko predsedstvo je nej malo lüstva. Po pravici tau lüstvo znananöja živo vez med lidami pa Zvezo. Ranč za-

Letos je predsedstvo melo pet djilejšov, sprejelo je 33 sklepov (határozat). Zatok, aj se na djilejše vsakši leko naprej pripravla, aj leko vcuj povej, se brigamo za tau, aj pri cajti na daum dobijo dola napisano, od koj de gonč, kakšno delo mo meli. Za negativno hibo računam nam delav-

Folklorna skupina Sakalovci lepau dela pod vodstvom nauve mentorice Dragice Kolarič

više svetovalke za porabske šaule mag. Valerije Perger pri Zavodi za šolstvo v Murskoj Soboti. Valerija Perger se za tau tü briga, aj s pejnazi tü pomaga porabsko deco pa stariše prek Ministrstva za šolstvo v Sloveniji. Etak so oni plačali vekši tau ceringe letošnjoga jezikovnoga tabo-

Pavel Gorejnji Senik 8, Folklorna skupina Gorejnji Senik 6, Ljudski pevci Gorejnji Senik 11, Folklorna skupina Sakalovci 4, Ljudske pevke v Varaši 12, Komorni pevski zbor 8, Duo Fodor 10, Folklorna skupina penzionistk 7, Veseli pajdaši v Števanovci 12, Ljudske pevke v Števa-

novci 14. Mlašeče skupine: folklor v Števanovci 14, pevska skupina 15, gledališčniki Seničke zvezdice 5, pevska skupina na Gorenjom Seniki 6, folklor 2, sakalauvski mlajši gnauk.

Tau, ka se porabske naute, pesmi, plesi pa slovenska rejč na odri ešče bogato leko nota kažejo, ka mamó ka nota kazati, so najveško valo pa povalo vredni kulturni aktivisti s svojimi mentorami, vodji pa goslarami vred. V kulturni skupinaj dela vsevküp 139 aktivistov, s toga nisterni v dvauji ali trauji skupinaj. Gnes, gda se vsakši človek boji za svojo slóžbo, gda je na najprvom mesti de-

ustvauriti pa gora držati najbóla potrebno za tau, aj leko mamó odrasle skupine. Za-

stera od lani má nauvo generacijo. Pa so letos že bili na reviji (szemle) v Beltinci,

odrasli skupinaj Vera Gašpar pa Marija Trifus, pri mlajšaj Ibolya Naubauer, Gyöngyi

slovenska samuoprava.

Na predlog Slovenske zveze je dobila priznanje v Železni županiji Erži Šoš, Karči Holec pa za svoje kejpe, stero ma je podeliu Madžarski inštitut za kulturo in umetnost v Budimpešti. Slovenska zveza je dobila veliko priznanje za 20-letno delo v Sloveniji, podeliu go je predsednik Slovenije dr. Danilo Türk. Tau priznanje si je Zveza zaslóžila z vsejmi lidami vküper, steri so kajkoli djali za slovenstvo v zadnji 20 lejtaj, najbolje tisti, steri aktivno delajo v kulturni skupinaj, gora držijo, nota kažejo pa včijo stare porabske meštrije, pripravljajo pa vöpostavljajo indašnje

Šaularji se vleta v Pirani na maurdji včijo slovenski gezik (jezikovne počitnice)

Srečanje s prekmurskimi pisateli se je trno vidlo lidam

lovno mesto, smo leko radi, ka taša mala narodnost, kak smo mi, leko ma 16 kulturni skupin v Porabji, s toga je 10 odrasli. Na Zvezi smo letos v majuša leko ustvaurili nauvo skupino na željo žensk v penziji, ka je lejpa pelda leko drügin tü. Dočas mamó aktivno srejdno pa starejšo generacijo, smo srečni, za tadale pa nika ne moremo biti gvüšni. Vöjpanje nam davajo tisti velki mlajši, steri vöpri-dejo iz šaule pa nota stanejo k odraslim. Tau se najbola vidi pri gorejnjoseničkom zbori pa folklorni skupini, gdé je vnaugo mladi deklin pa pojbov. Pa za par lejt se zdaj začinja ranč tau v Sakalauvci, gdé je pet veltji mlajšov začnilo plesati z mladimi. Tau svedoči najbola, ka je z mlajši delati, mlajše skupine

tok držimo za fejs dobro, ka so se na gorejnjoseničkoj šauli - gde smo dve leti nazaj tri folklorne skupine meli, letos sprtolejt eno nej - zdaj

Števanovske dekile rade popevjavjo

od djeseni pa najšli mlajši za plesanje slovenski plesov. Na števanovskoj šauli od 2000. leta dela folklorna skupina,

od taum so prišli tadale na drügo stopnjo v Maribor. V Kamnik so pa dobili pozvanje, gdé so leko nota pokazali svojo znanje med najbaugšimi folklornimi skupinami v Sloveniji. Mislim, ka od toga vekšo pohvalo pa plačo nišče ne mora dati odraslim, steri delajo z njimi kak sami mlajši s tejn, ka tak delajo kak mali angelge. Na nji prej furt za gvüšno leko računajo, oni se ne bojijo nika, liki so veseli, če vö leko stanejo pred lüstvo. Tau so nam svedočili na 20. jubilejnom svetki Zveze tü.

Gvüšno, ka je delo skupin najprvin pa najbolje odvisno

od glavé, od samoga školnika ali lerence, steri si zaslüžijo, ka ji po ménji tü omejnimo. Domanji mentorji so pri

Natakarice restavracije Lipa

min Sukič pa Patrik Bajzek, iz Slovenije Boris Velner pa Matej Smej.

Na reviji (szemlék) so bili Komorni zbor v Varaši, Veseli pajdaši v Števanovci, varaške pa števanovske pevke, stero so prišle na drügo stopnjo, ranč tak števanovska mlašeča folklor. Na Državnem srečanju narodnostni gledališki skupin na Vogrskom VIII. ARCUSFEST v Szarvasi so gora staupili števanovski gledališčniki Veseli pajdaši. Letos je svetila 10. jubilejni svetek gledališka skupina Veseli pajdaši v Števanovci, steri so 12. decembra 2010 leko prejkvzeli priznanje Pro Cultura Minoritatum Hungariae, stero je podejlo Madžarskli inštitut za kulturo in umetnost v Budimpešti. Na tau ji je predlagala Državna

domanjo djesti, pomagajo fizično pripravlati programe, radi gučijo ali pišejo v svojoj maternoj rejči gdekoli pa gdakoli, vküper držijo Slovence na Vogrskom pa steri z dobre vaule odijo na slovenske programe pri Slovencaj na Vogrskom. V Porabji je za tau posaba zahvalo vredno Dröjštvo porabski slovenski penzionistov.

V imeni Slovenske zveze se lepau zavalimo za vse tröjde vsejm porabskim kulturnim skupinam, mentorom, vodjam, goslarom pa njim čestitamo za vse, ka so leko dosegili. Z enim želimo blážene svetke, dosta sreče, dobro zdravdje pa mirno življenje v svoji držinaj za leto 2011.

Klara Fodor

Šolski pogled v iztekajoče se leto

V idilčni belini iztekajočega se leta 2010 se oziram nazaj tudi na šolskem področju in razmišljamo, kaj je bilo tisto dobro in pozitivno, po čemer si bomo to leto zapomnili, in kaj je bilo tisto ne dovolj dobro, kar bomo poskušali v letu 2011 popraviti ali izboljšati. In da ponovno poudarim: šola je le eden izmed kamenčkov v mozaiku ohranjanja jezika in narodnostne biti; tu so še narodnostne institucije, družine, cerkev, mediji, kultura – predvsem pa ljudje, ki delujejo na vseh teh področjih. Posamezniki in skupnost kot celota. Začeti je potrebno pri sebi. Vsak in vedno. Verodostojni smo lahko le z lastnim zgledom. Vse drugo je laž, v aktualnem manjšinskem kontekstu jo imenujem poklicno slovenstvo, ki se je precej razbohotilo po deželici za Srebrnim bregom...

Pa se vrnimo nazaj k šoli in izobraževanju. Osnovni cilj narodnostnih šol naj bi bil poučevanje slovenskega manjšinskega jezika tako in toliko, da bi učenci ob koncu šolanja lahko brez zadreg uporabljali osnovne komunikacijske vzorce v slovenščini. Pa jih lahko? Retorično vprašanje, ki pa ima nekatere odgovore, seveda v pogojnikih. Če bi učitelji z učenci več govorili slovensko – razen učne snovi tudi vsa navodila, pojasnila, komunikacija zunaj učilnice – če bi učitelji slovenščine bili tisti strici in tete, s katerimi lahko govorimo samo slovensko, če bi na šolah bilo več slovenščine v medsebojni komunikaciji med učitelji – ne pa izgovorov, da se je potrebno jezikovno prilagajati enemu ali dvema samo madžarsko govorečima kolegoma v zbornici – če, če, če... Ogromno zoprnih čejev, ki so očitno bolj moj kot njihov problem. Toda – starši vpišejo otroke k slovenskemu jeziku zgolj in samo zato, da bi se le-ti slovenščino tudi naučili, ne le bili prisotni po 5 ur tedensko. Se vsi učitelji sploh zavedajo kompleksnosti problema in te temeljne svoje odgovornosti? To je tema, ki se ji bomo na strokovnih srečanjih podrobno posvečali v prihodnjem letu.

V letu 2010 pa je bilo veliko za-

nimivih in pozitivnih dejavnosti in dogodkov, o katerih je vredno in potrebno spregovoriti. Za organizacijo in izvedbo le-teh smo poskrbeli na Zavodu RS za šolstvo, OE Murska Sobota, ob pomoči predvsem Zveze Slovencev na Madžarskem in Krovne šolske komisije, finančno pokrite stroškov pa je zagotovilo slovensko šolsko ministrstvo. Za učitelje so bila izvedena 4 strokovna srečanja v Monoštru, na katerih smo se lotevali aktualne pedagoške, didaktične ali jezikovne problematike. Osrednje letno izobraževanje je tradicionalni 5-dnevni Seminar slovenskega jezika in kulture, letos ga je gostila enota Zavoda RS za šolstvo v Kopru, seminar pa je potekal v Portorožu. Udeleženci so, poleg krasnega primorskega vzdušja, uživali tudi v zelo dobro pripravljenem in izvajanem strokovnem programu seminarja. Narodnostne šole tudi vse leto dobivajo slovensko otroško in mladinsko periodiko, poskrbeli smo za številne strokovne in leposlovne knjige, učbenike, priročnike, didaktična gradiva, materiale za likovni in tehnični pouk, take, ki jih učenci in učitelji s pridom uporabljajo.

Februarja se porabski učenci že tradicionalno udeležujejo Zimske šole v naravi na Rogli v Sloveniji. Slovensko šolsko ministrstvo pokrije stroške za 50 učencev, ki obiskujejo pouk slovenščine, in 5 spremljevalcev. Aprila so se dijaki monoštrske gimnazije in strokovne šole udeležili intenzivnega jezikovnega tedna v Ljubljani. Izvajalci so bili sodelavci Centra za slovenščino kot drugi oz. tuji jezik Filozofske fakultete v Ljubljani. Dijaki so bili nad tako obliko jezikovnega pouka zelo navdušeni, tudi izvajalci so porabske dijake zelo pohvalili, in v prihodnjem letu bo tak jezikovni tečaj predvidoma spet izveden.

Spomladi so porabski učenci in učitelji lahko spoznavali lepote matične Slovenije na kar štirih ekskurzijah. Najprej so udeleženci različnih tekmovanj obiskali Prekmurje in si v popoldanskem času privoščili vodne radosti v Moravskih Toplicah.

Seniški učenci nižjih razredov so skupaj z monoštrskimi slovenskimi prvošolci odkrivali Prekmurje, seniški višji razredi in učitelji so dva dni potovali po osrednji Sloveniji, kar cela števnanovska šola pa je prav tako dva dni spoznavala jugovzhodni del Slovenije.

Seveda pa je tudi v počitniškem času vedno kaj zanimivega, tako za učitelje kot za učence. Osrednja počitniška dejavnost so bile tudi letos zdaj že tradicionalne Jezikovne počitnice na OŠ Cirila Kosmača v Piranu, kamor se je odpravilo kar 40 porabskih učencev in dijakov ter nekaj spremljevalcev. Sonce, morje, nova doživetja, prijateljstva in nove slovenske besede – to je formula, ki vedno znova navduši. Take počitnice bomo porabskim učencem seveda ponudili tudi v prihodnjem letu. V Piranu pa so sodelujoči učenci tudi likovno ustvarjali, zato smo se v Krovni šolski komisiji odločili, da povabimo vse učence porabskih šol k likovnemu natečaju in, poleg piranskih likovnih del, predstavimo tudi otroško ustvarjalnost na temo Jesen v Porabju. Tako je nastala zelo odmevna razstava Poletje v Piranu, jesen v Porabju, kjer smo poleg likovnih del porabskih učencev predstavili tudi krasne izdelke malih števnanovskih lončarjev. Razstava v oktobru je bila prva take vrste v Porabju, toda, z ozirom na pozitivne odmeve, gotovo ne zadnja. Med razstavljenimi risbami je bilo nekaj pravih umetnin, zato bomo njihove avtorje še bolj spodbujali in jim dajali nove priložnosti.

Leto 2010 se izteka; ostaja še nekaj svetlikajočih se predprazničnih dni, v enem izmed njih je bil tudi svečan zaključek za porabske pedagoške in kulturne delavce – prednovoletni kulturni večer v Mariboru, tokrat božično-novoletni koncert v mariborski stolni cerkvi.

Leto 2010 se torej izteka, novo leto trka na vrata... Verjamem, da bo lepo, če si bomo sami naredili takega. Vero vase, pozitivne misli in obilo sonca vam vsem želim!

Valerija Perger

Spoznajte šolo sodelovanja, zaupanja in pestrosti

13. januarja 2011 ob 8. uri organizira Dvojezična osnovna šola in vrtec Števanovci »Dan odprtih vrat«

Vljudno vabimo v obnovljeno šolo vse zainteresirane starše in bodoče učence!

Posebnosti naše šole:

- dvojezični pouk,
- pouk, ki temelji na osebnih sposobnostih učenca,
- pouk slovenskega in nemškega jezika,
- brezplačni krožki: folklorni, pevski, lončarski, športni, naravoslovni,
- brezplačni učbeniki, tabori, izleti,
- družinsko ozračje,
- osebni stik med učitelji in učenci, ki temelji na zaupanju in pomoči,
- mirno in zdravo okolje.

Informacije:

Tel.: 06-94-436-006 ali 06-30-642-6712

Spletna stran: www.apatistvanfalva.hu

Ismerkedjen meg az együttműködés, a bizalom és a sokoldalúság iskolájával

Az apátistvánfalvi kéttannyelvű általános iskola és óvoda **Nyílt napot** szervez 2011. január 13-án 8 órai kezdettel.

Felújított iskolánkba nagy szeretettel várunk minden érdeklődőt, leendő diákjainkat és szülőiket!

Sajátosságaink:

- egyéni adottságokra építő tanítás,
- meghitt, segítő, személyes tanár-diák viszony,
- kéttannyelvű oktatás,
- szlovén és német nyelv oktatása,
- ingyenes szakkörök: fazekas, néptánc, énekkar, sport, természetvédelmi,
- ingyenes tankönyvek, táborok, kirándulások,
- családi légkör,
- csendes, nyugodt környezet.

További információ:

Tel.: 06-94-436-006 vagy 06-30-642-6712

www.apatistvanfalva.hu

Božično praznovanje na Veleposlaništvu v Budimpešti

Slovensko društvo v Budimpešti vsakšno leto priredi božično praznovanje. Na praznovanje pozovemo skupine, odrasle ali mlašeče iz Porabja ali iz Slovenije. Naj-

jetij pa drugi vogrski gostje. Program smo začnili z nastopom pevskega zbora. Sploj lejpe cerkvene pa druge slovenske in nemške pesmi so peli. Nam se je najbola vidla

odlaučili, ka Slovenija baude samostojna država. Tau samostojnost pa najbola bomo svetili naslednje leto v leti 2011. Irena Pavlič je gratulirala pevske mi zbori za lejpi nastop, da je zbor s svojim nastopom olepšau naš svetek. Zahvalila se je gospe veleposlanici za skupno prireditev, za dobro sodelovanje in za drugo pomauč. Naše društvo je za to hvaležno. Želeli smo si lejpe božične svetke in srečno, uspešno leto 2011, z željo, da bi tudi v bodočem tako lepo sodelovali. Gosti iz Avstrije so bili nav-

Gostiteljici, veleposlanica Darja Bavdaž Kuret in predsednica društva Irena Pavlič z gosti iz avstrijske Štajerske

večkrat je koncert pevskih zborov, mlajši pa špilajo belehemeše pa notri pokažejo stare porabske šege in se takrat veselimo vküper. Letos smo té svetek meli vküper

pesem Zabučale gore.... pa Vse ptice... Potem je bila notri pokazana razstava. Zanimivi kejpi so bili, tau je bilau doli namalano, kak se sabljajo. Na tom svetki je bila navzau-

dušeni, da Slovensko društvo božični svetek sveti na veleposlaništvu. Zelo dobre volje so bili in bi ešče večkrat radi prišli k nam v Budimpešto. Žau, ogled varaša smo meli

na Veleposlaništvu pa smo ešče svetili Den samostojnosti Republike Slovenije tó. Društvo je za nastop pozvalo iz Avstrije Mešani pevski zbor Pavlove hiše iz Potrne. Veleposlaništvo pa je priredilo razstavo Sabljaškega kluba Branik z naslovom »Umetnost sabljanja v likovni umetnosti«.

Naša prireditev je bila 11. decembra.

Ranč je trno slabo vrejmen bilau. Na té den se je večkrat sneg sipavo. Bojali smo se, kak vólki avtobus gor pride na Rózsadomb, ker je tam Veleposlaništvo. Zatok smo srečno gora prišli pa našo lüstvo se je tó lepau zbralo, ešče mladi so bili iz Mladinskega kroga. Navzauči so bili tudi predstavniki slovenskih pod-

ča veleposlanica R Slovenije gospa Darja Bavdaž Kuret in vsi sodelavci veleposlaništva. Z zborom pa je prišla iz Avstrije predsednica Kulturnega društva člen 7 gospa Susanna Weitlaner. Veleposlanica je med drugim govorila o samostojnosti R Slovenije. Dvajset let je preteklo, ko so na referendumu

iz avtobusa, vej se je pa sneg sipavo. Prajli so, ka je tak tudi lepau bilau, zatau ka so največše ceste takrat že bilé gori okinčene in tej okraši so že svejtili.

Praznovanje smo končali z lejnim prijateljskim večerom.

Irena Pavlič

BOŽIČ MOJE MLADOSTI

Zdaj, gda sam že bole v zrelij letaj, se dostakrat spomnim, kak je bilo, gda sam ges ešče bila dete. Tau me radi poslušajo tudi moja deca. Zdaj pa, gda smo gli pred božičom, mo napisala, kak smo ga mi deca doživlali v našoj familiji.

Tistoga ipa smo za adventni čas nej pleli vencov, nej vužigali tej štirij sveč, pač pa smo redno, vsakšno nedelo odili v cerkev in se z molitvami pripravljali na božič. Eden den pred božičom smo meli post, tistoga dneva smo z naše gauške prinesli tudi gelič, šteroga smo te večer kinčili. Za post pa nejsmo geli ribe, pač pa smo küjali graj, pa grbanjovo župo, bilice, pa süje šajbe od jabolk pa grüšk, pa süje slive smo küjali namesto kompota. Za večerjo pa smo geli mlečne rezanca pa krumče na tikvinom oliji.

Že cejli den smo mi deca v zlate pa srebrne papere, štere smo od cukra celo leto vküp šparali, notri motali oreje. V orej smo notri vdarili takšo malo špičico, na štero smo te gor zvezali konec, ka smo leko gor obejsili. Spekli so nam naša mama takše kekse süje, štere smo tudi na konco gor obesili. Pa drobne jabolke, bole štere so bile rdeče farbe, smo tuj gor vezali. Če so nam naša botrina čez leto kakši cukar prinesli, smo ga tudi v paper zamotali, pa gor zvezali. Zanimivo je bilo tudi tau, ka smo cukre genau prešteli. Pa te na tri tale rastalali, tak ka je vsakši znau, kelko leko pogej. Bili smo pravični eden do drugoga, eden ovoga nikdar nejsmo okoli prinašali. Ge sam mela eške brata in sestro, zato smo si vse dobrine talali na troje.

Komaj smo čakali večer, ata so popoldne gelič notri postavili v stojalo, pa navezali smo tudi trake s papera, s šteroga so se delale papernate rouže. Gda smo pri živini vse naredili, smo gelič prinesli v künjo na sto. Delo smo si raztalali, ka de šteri gor obešavlo, mama pa so nas samo pazili in nam davali tanače. Namesto kruglic so bili oreji, namesto zgornjega špica pa vküper zvezani traki s papera, šteri so od vreka doj viseli. Gda smo tau vse lepo napravili, tau si eške gnes ne morem predstavlati, kak smo bili srečni, pa s kakšim veseljem smo tou delali. Tau božično drevo smo te odnesli v prednjo sobo, mi deca smo se na postelo spakivali, malo smo z mamo vküper molili, te pa so nam naša mama spopevali pesem »Sveta noč«. Tau mi je bilau trnok lepo, pa že davno nega naše mame, ali v mojij vüjaj eške itak čüjem njuv lepi glas. Gda smo bili že malo starejši, mi deca smo njim cuj pomagali. Gda pridemo vküper vsi trgé, si o tom vsigdar zgučavlemo.

Najbole žmetno pa je bilo čakanje božičnoga vütra. Naši stariške so nej bili preveč bogati, ali nikši dar smo vsigdar najšli pod božičnim drevom. Navčeni smo bili tak, ka smo tudi z malim bili zadovolni pa srečni. Navadno je biu tau kakši zvezek pa kalabajs ali farbice. Tau smo znali tak paziti, pa radi smo risali, nej samo čečkali, pa papere iz zvezka nej vötrgali.

Malo je vse vküper smešno ali tak je bilau. Gnešnja mlada generacija tou gleda na drugi način ali tudi te se je živeo lepau. Glavno nam deci je bilo, kak smo tistoga ipa pravli, »ka nam je Jezušček prineso dar«.

Marta Sever

Gostje, ki so se kljub slabemu vremenu udeležili srečanja

Božič starejših v Slovenski vesi

12. decembra (na tretjo adventno nedeljo) je imela Slovenska manjšinska samo-

Slovenske vesi. Amaterska folklorna skupina se je že dolgo pripravljala na to prireditev.

Števanovske učenke so plesale moderne plesne

uprava Monošter-Slovenska ves predbožično prireditev z naslovom Božič starejših.

V kulturni dom so bili povabljeni upokojeanci, ki so že dopolnili 60 let. Razvedrili smo jih z bogatim in lepim kulturnim programom. Uvodni nagovor je imela predsednica manjšinske samouprave Erika Köleš Kiss, ki je s toplimi besedami pozdravila vse prisotne.

Kulturni program se je začel z deklamacijo Krištofa Kissa.

Klara in Marijana Fodor sta zaigrali kratko igro »Čisto pa zamazano«

Potem so prišli na oder malčki iz otroškega vrtca z Dolnjega Senika, ki so z nasmejanimi obrazi zaplesali in glasno zapeli slovenske in nemške plesne ter pesmi. Navzoči starši in stari starši so bili ponosni na njih.

Program se je nadaljeval s plesno žensko folklorno skupino iz

Slovenske vesi. Amaterska folklorna skupina se je že dolgo pripravljala na to prireditev.

greli dve »čistilki« na odru, Klara in Babi Fodor. Gledalci so se med gledališko predstavo dobro zabavali in veliko smejali.

Kulturni program so končale učenke DOŠ Števanovci. Édua in Mirtill Bellus sta zaplesali balet, pevski zborček je pod vodstvom učiteljice Éve Kukor zapel zelo lepe slovenske božične pesmi, nato so učenke recitirale in zaplesale moderne božične plesne.

Občinstvo je bilo ganjeno do solz, ko so zapele pesem s svečami v rokah: »Prižgimo si lučke za brate in sestre, za tete

Ženska folklorna skupina iz Slovenske vesi v novih krilih

Ženske so redno vadile, sešile so si nova krila (s finančno pomočjo Zveze Slovencev na Madžarskem) in so si kupile nove čevlje. Predstavile so splet madžarskih plesov, pa tudi nekaj slovenskih moti-

in starše, za vse prijatelje ...« in s tem so zaključile svoj pester program.

Po kvalitetnem programu so se starejši še dolgo pogovarjali pri mizah, malo zaplesali in proti večeru so se hvaležno

Starejši vaščani so hvaležni, če se ne pozabi na njih

vov. Občinstvo jih je nagradilo z močnim aplavzom.

Veselo razpoloženje sta raz-

poslavljali z željo, da bi se tudi naslednje leto radi srečali na podobni prireditvi, na kateri

V prvem delu sezone je sakalovska nogometna ekipa še brez poraza

Nogometni klub Sakalovci nastopa v tretji okrožni ligi Železne županije. Klub je bil ustanovljen leta 2008 in so že v prvo sezono vstopili z velikim elanom. V prejšnjih dveh letih je ekipa dosegla tretje mesto, letos pa se poteguje za osvojitve vrha prvenstva. Zaenkrat se zdi, da so nogometaši na dobri poti. Letošnja jesenska sezona so začeli z zmagovalnim nizom, ki so ga tudi obdržali do konca. V tem delu sezone so ekipe zaigrale 14 krogov, od teh je sakalovska ekipa dosegla 13 zmag, enkrat pa se je tekma končala z neodločenim rezultatom, torej nogometaši še

niso doživeli nobenega poraza. Tako je ekipa z doseženimi 40 točkami na prvem mestu lestvice, in ima 9 točk prednosti pred drugo ekipo, Ivāncem, ki ima 31 točk.

V sezoni 2010/2011 ima ekipa novega trenerja, in sicer Lászla Herczega iz Slovenske vesi. Od letošnje sezone igrajo pri klubu trije novi igralci, vratarja Balázs Molnár in Gábor Šömenek ter branilec Ádám Vajda, ki so v veliko pomoč ekipi. Vratar Šömenek je v vseh dosedanjih krogih pustil v svoja vrata le štiri zadetke. Ádám Vajda si je oktobra žal poškodovano koleno in v zadnjih 6 krogih ni mogel igrati, ampak soigralci v spomladanski sezoni zopet računajo na njegovo dobro igro v obrambi.

Nogomet je sicer zelo popularen v Sakalovcih, za ekipo na vsaki tekmi navija zelo veliko domačinov, ki upajo, da bo ekipa tudi v spomladanski sezoni ohranila borbenost in zmagovalni ritem ter se tako povzpela na vrh lestvice.

Res je treba pohvaliti igralce, saj so vsem, trenerju, vodjem in donatorjem kluba in seveda navijačem zagotovili zadovoljstvo, saj v nobenem prvenstvu ni lahko zmagati toliko tekem zapored. Treba pa je še počakati do konca sezone in verjeti, da bo ekipa tudi po zimskem premoru tako uspešna. Pri uspešnem delovanju kluba ima pomembno vlogo največji donator ekipe, Zveza Slovencev na Madžarskem, ki vsako leto nameni klubu finančno podporo, za katero se ekipa lepo zahvaljuje.

nvn

si lahko malo ogrejejo svoje duše.

Organizatorji pa smo bili zelo zadovoljni in srečni, da smo jim lahko podarili – skupaj z vsemi nastopajočimi – nekaj lepih trenutkov.

Na straneh časopisa Porabje bi zaželela v imenu članov

Slovenske manjšinske samouprave Monošter-Slovenska ves vsem bralcem in Uredništvu vesele praznike. Naj vam prinese božični dan veliko sreče in lepih sanj! Naj novo leto srečno bo, z uspehi napolnjeno!

Anica Salai

Milan Vincetič

Sunčni vejnec

če gli ma preveč zdignjeno djanko.

Do srede prvoga adventnoga kedna, ar je vreme pošteno zakūjalo, pa njenoga očo nej bilou.

»A vsigdar je že koncem novembra pripelo sveti vejnec,« se je potaužila Timika.

»Vseposedi je visoki snejg, Timika,« ji je dopovedavala mama.

»Gvūšno more nin čakati, ka ga splūžijo,« sam bijo preveč čeden, »gdé on vozi, nega tak vauskij cest kak so eti...«

V njeni kuči pa je vse dišalo na velki svejt: njena mati je že kūjala na lektriki, pa tudi takšne piskre je mejla, ka so fūčkali kak peč na pūconskom alomaši, gda se ji je preveč škalo.

»Baukše bi bilau, ka bi tvoj oča Tibek zdaj vozo cug,« mi je spadnolo na pamet, »nej bi ma trbelo žmetno vijati...«

Ona pa nikaj: samo je našpičila vūje pa me grdau bucnila med rebra. Tau nejsam meo rad, a Timika je znala tau tak na mejko, ka mi je cejlo tejlou itak zadrgetalo od radosti.

»Te ga pa letos pač nemo meli,« je skoron pocmūnkala Timika.

»Vej pa mamou ešče lanskoga,« se je spautila mama, »pa tudi znūcati se nej mogou...«

Rejsan: čez čas ga je lepau spucala, zimzeleno listje se nej ranč preveč posūšilo, z njega je sfudala praj pa ga polaužila pred naja.

»Znate, zakoj so štiri svejče na njem?« sam zdigno greben.

»Zatau, ka so školardje v nekšni avstrijski mali šauli znali, ka je ešče štiri kedne do Jezušovoga rojstva... Te so ešče nej meli pri vsakši iži kalendarov, pa se je župnik spoumno, ka bi leko napravou vejnec s štirim svejčami...«

»Rejsan si pojo vsou modrijo toga svejta,« me je na krivo poglednola moja Timika, ar je valala za najbolje čedno glavico daleč naokauli.

Že v četrtek popaudnevi sva pa tiščala vkūper svoje glavé: brodila pa brodila sva si, kak bi leko napravila takši adventi vejnec, kakšnoga nemajo nin na svejti.

Pa nama je kapnilo. Pred sebe sva sklala vse ove njene snežne krugle pa jih začnila razmetavati. Pazila sva, ka sva jih nej razlejala, ar je bilau v pofarbanoj vodej nekšno bejlo perinje, štero je na okau zgledalo kak pravi snejg.

Včasí sva se spaumnila na drauvne svejte djaslice, štere je Tibek par lejt mejo v svojom avtoni pri volani, a vsakša glažojnata krugla je bila premala, ka bi leko v njou stisnila cejlo sveto držino. Zatau pa sva v prvo kruglo postavila svetoga Jaužefa, v drugo Devico Marijo, v tretjo ovco pa somara, v štrto pa zvezdo repatico.

Bila sva trnok veseliva, ka so té male figurice pasale v glažojnaste tikvice, ešče bole pa te, gda sva jih strausila, ar je na vsakšo začno mesti snejg, šteri je bijo za naja mejko perdje od angelov.

Kak zakunjeno pa sva pozabila na djaslice. Bilé so male, notri je ležalo Bože dete pa zdigavalo drauvne roké prauti nébi.

»Njega pa leko deneva v péto kruglico,« se nejsam dao.

»Vej pa adventni vejnec nema pet svejč, bumbar,« me je ošpotala Timika.

»V začetki je mejo, tisto peto v sredini pa so vužgali na sam Svejti večer,« so mi zrasle prauti, Timika pa me je poglednola tak globoko, ka sam se skoron raztaupo.

Pa bi se tudi, če se gli v tom časi ne bi kuča strousila od velkoga autoja, iz šteroga je staupo njeni kak pelda zmantrani oča.

»Oča,« sam se postavou, kak če bi bijo zet, »té najni adventni vejnec ma pet svejč, če gli nejso prave svejče.«

»Gda pa je ešče bilo pišče bole čedno od kokauši?« me je čemerno prestrejlo.

SE PESKOVCI PREBUJAJO?

Po obisku na 1. božični razstavi, ki jo je (v nedeljo, 12. decembra) pripravilo Kulturno in turistično društvo Vesele vidre Peskovci, po pogovorih z organizatoricami in nekaterimi obiskovalci sem dobil občutek, da se mala in zadnja leta kar precej *zaspana* vas počasi prebuja. Spomnil sem se, kdo bi vedel, zakaj, predvojnega (1936) romana Miška Kranjca Zalesje se prebuja. Morda rahlo nekritično, toda z željo, da bodo Vesele vidre in njihova predsednica Andreja Recek uspele *prebuditi* in pritegniti v delo društva mlade in manj mlade Peskovčanke in Peskovčane. S prvo samostojno prireditvijo, božično razstavo, so uspele privabiti v dvorano vaškega in gasilskega doma

Peskovske Vesele vidre z županom petrovske občine Francem Šlihthuberjem Na 1. božični razstavi so sodelovala tudi društva iz ostalih vasi v petrovski občini

toliko obiskovalcev iz domače in okoliških vasi, da smo rahli zamudniki morali počakati na dodatne klopi. Pomoč je Veselim vidram obljubil tudi župan petrovske občine Franc Šlihthuber. Do sedaj so bili Peskovci znani po vidrah, ki živijo tudi v domačem potoku, in jih proučujejo v Inštitutu Lutra, in po Društvu starodobne tehnike Oldtaimer Abraham, ki povezuje ljubitelje in lastnike starih traktorjev in drugih, predvsem kmetijskih strojev. Zdaj se je pojavilo društvo Vesele vidre z željami in načrti, zato upravičena asociacija na - zgolj prilagojen - naslov romana prekmurskega pisatelja Miška Kranjca.

eR

»Zatau pa je té najni Boži vejnec sunčni,« se nejsam dao, »ar se okauli nauvorojenoga Jezuščka vse vrti kak okauli Sunca.«

Vzeo sam snežno kruglo z malim Jezuščkom pa jo strausou.

»Gdè pa si vido, ka na sunci ide snejg?« se je pá oglasou oča Tibek.

»Tau neje snejg,« sam se postavou na peté, »liki boža mana...«

»Rejsan, boža mana,« je pokumao Tibek, moja Timika pa ma je pred očami potrausila snežno kruglo z zvezdo repatico, štera je kak kūščar zdignila zlati rep.

Nejsam mogo vōrvati:

njeni oča je prinesou, če gli je malo zamūdo, avstrijski adventni vejnec, najinoga Jezuščka v snežnoj krugli pa si je odnesou v svoj velki auto, s šterim je za par lejt odpelou tudi mojou Timikou, štera mi vsakšo leto ob Božiči pošle malo snežno kruglo s cejlo Sveto držino. Ešče isti den si jo, če gli moja žena fuda kak pura, odnesem v svoj, kak Tibekov velki avto, šteri pa dotegamau ešče nej zavino v Timikin varaš, ar ga nega v nikšni snežni krugli.

Nagy Endre - kępęuru.h

Odkritje spomenika deportirancem v letih 1950-53

24. oktobra so na trgu Szarvas v I. okrožju v Budimpešti odkrili spomenik v spomin deportirancem v letih 1950-53. V teh letih so deportirali 10.000 ljudi iz južnega in zahodnega obmejnega pasa ter iz večjih mest v prisilna delovna taborišča v pokrajine Hortobágy, Nagyunság in Hajdúság in 15.000 ljudi iz Budimpešte na

tiranci, predstavniki vlade in društev ter ostali, ki so želeli pri tem prisostvovati.

Bence Rétvári, državni sekretar Ministrstva za javno upravo in pravosodje, je v svojem slavnostnem nagovoru poudaril, da je odkritje spomenika pomembna točka pri zaključku tranzicije. Po njegovih besedah je z odkrit-

toda cilj je, da z odkritjem spomenika ne bi postavili le spomina, ampak tudi opomin za prihodnje generacije, da ne bi prišlo do ponovitve podobnih zločinov. Pomembno je, da bi se zgodovinska dejstva končno vključila v učno snov javnega šolstva, je še poudarila. Proslava se je zaključila s položitvijo vencev.

podeželje, v manjše vasi, kjer so jih stlačili v hiše t. i. kulakov (od tam pa so nekatere skupaj s t. i. kulaki deportirali v delovna taborišča). Po do sedaj znanih podatkih je bilo iz Porabja deportiranih 79 družin. Največ družin je bilo deportiranih iz tistih vasi, ki so neposredno mejile na takratno Jugoslavijo.

V času odkritja spomenika sem bivala v Budimpešti, kjer sem raziskovala v Zgodovinskem arhivu službe državne varnosti/Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára. Na vabilo Pétra Eötvösa, predsednika Društva deportirancev v prisilna delovna taborišča na Hortobágy/Hortobágyi Kényszermunkatáborokba Elhurcoltak Egyesülete, sem se udeležila odkritja spomenika. Tega dogodka se je udeležilo kakih 1.000 ljudi. Udeleženci so bili bivši depor-

tem spomenika država poravnala večletni dolg do deportirancev. Po mnenju Lajosa Fodorja, državnega sekretarja Ministrstva za obrambo, so deportacije uničile življenja več tisočim družinam, izgubljenih let se ne da vrniti, toda naj jih tolaži dejstvo, da se jih bodo zmeraj spominjali. Péter Eötvös, predsednik Društva deportirancev v prisilna delovna taborišča na Hortobágy, je povedal, da je šlo pri deportacijah za hud zločin proti človeštvu, katerega je storilo komunistično vodstvo, in ta zločin ne sme nikoli zastarati. Tem ljudem se nikoli nobeden ni opravičil in niso bili deležni dostojne odškodnine za krivice, ki so se jim zgodile brez pravne podlage. Pisateljica Kinga Széchenyi je v imenu deportiranih iz Budimpešte govorila o tem, da se spominjamo žrtev iz preteklosti,

Verjamem, da je odkritje spomenika naletelo na pozitiven odziv tudi v krogu še živečih deportirancev iz Porabja. Junija letos, v času zbiranja podatkov o porabskih deportirancih, so mi ljudje z grenkobo zaupali, da madžarska država in vlada nista naredili dovolj zanje. Bili so mnenja, da bi se morala država javno spomniti žalostnih dogodkov pred šestdesetimi leti na podoben način kot npr. za holokavst. Motilo jih je tudi dejstvo, da se s problematiko deportacij zaenkrat ukvarjajo predvsem ljudje, ki so bili žrtve takratnega režima. Dodali so še, da bi moral biti ta del zgodovine vključen v učbenike.

Lahko samo upamo, da se sedaj začne novo poglavje pri politični obravnavi deportirancev v letih 1950-53.

Katarina M. Hirnök

Pismo iz Sobote

Sloboud

Liblene moje, dragi moji! Leto 2010 je tak daleč prišlo, je že telko staro, ka pomalek sloboud vzeme. Šega je gé, ka si, eške prva odide, zbrodim, ka je bilou v njem vrejdnoga, ka pa je nej bilou nika vrejdo ali celou trno lagvo. Bole kak brodim, bole škem, aj vse tisto lagvo odide nikam ta daleč, daleč, najbolje daleč. Takšni smo gé lidge, ka nemamo preveč radi, ka bi nam lagvo naprej ojdlo. Pa ge sam ranč takši gé. Vejn zatoga volo tó, ka je preminoučo leto nej najbolje dobro pa lepo bilou. Zdaj pa te aj si vözbroadim, ka je bilou v tejm nej najbolje dobrom leti, dobroga.

Kak prvo, dobro je tou, ka smo se toga preminoučoga leta spoj včakali. Rejsan! Kak je vövidlo, gda je kriza najveška gratala, je nikak nej dobro bilou. Orsagi, na, države so tak na nikoj prišle, ka bi se leko vsefele zgodilo. Nej bi se čüdivo, ka bi si naša liblena Europa nauve porcije vözbroadila. Ja, vcejlak nauve porcije za vsikšoga, ka nut v toj našoj materi Europi živé. Leko bi si takše porcije vözbroadili, ka je vsikši človek mora plačati, steri šké v nouvo leto nut staupiti. Tisti, steri ne plača, ne smej živeti v leti 2010. Na, na srečo so te porcije nej naprej prišle, tak ka smo leko živeli v taum preminaučom leti. Vidite, tau je dobro bilau, tau, ka so si nej téj porcij vözbroadili. Tadale je dobro bilau tau tó, ka je vse bole drago gratalo. Nej, tau je nikša šala nej! Gda vse bole drago grata, lidge ne morejo telko pejnez potrošiti. Ne morejo pa ji zavolo toga tó nej, ka je nemajo. Tak, vidite, smo nikšne brige nej meli, ka bi se s pejnezami razmetavali. Tau je rejsan trno dobro bilau v leti 2010. Eške baukše pa lepše pa je tau biloau, ka nam cejli čas gučijo, kak nam dobro dé. Nam gučijo, ka nam spoj néde lagvo. Tisti, ka vcejlak ovak gučijo, tisti so nevoškani. Ge sam nej nevoškani pa dun vörvlem, kak na spoj néde lagvo. Ge vörvlem, ka nam nebesko dobro dé. Tau, vidite, je tó trno dobro bilau v taum našom starom leti. Tau, ka leko vörvlemo, kak nam nebesko dobro dé. Pa gda tau vörvlemo, nam rejsan nika lagvoga naprej ne pride.

Doma tó pounim samo tisto lepo. Pounim, kak je moja tašča Regina, trno čedna ženska, dva dneva nej prajla eno rejč nej. Vaj, kak je tau lepau bilau. Vcejlak sam si spočino, ka sam go leko tadale pau leta poslúšo. Zvün tej dve dnevvov je tau tó dobro pa lepau bilau, ka sam cejle dneve biu v službi. Cejle dneve sam mogo delati. Tak so zapovedali naši prejdnji mendedžeri. Cejle dneve sam delo, plačo pa sam emo vsikši mejsec vse bole menjšo. Depa tau se ne štél! Meni je v službi dobro bilau. Rejsan mi je lepau bilau, ka je nej trbelo doma poslúšati mojo taščo Regino, trno čedno žensko, kak trbej grede skopati, kak trbej dvour vred gemati. Nej mi trbelo poslúšati, kakšni manjak sam, kak una nikšnoga poštenja nema, kak vsikši samo za sebé pa svoj asek gleda, kak, kak, kak... V službi sam nika takšnoga nej vpamet vzeu. Kak tau tó nej, ka je naša vcejlak šenki šaula gratala eške gnauk bole draga. Depa tau nikšna baja nej. Vej pa tak ali ovak nemam pejnez pa mi je vseeno, če je kaj drago ali je nej drago gé. Rejsan je tau trno dobro leto bilau!

Zdaj pa že pomalek trbej broditi, ka nam prinese leto 2011. Ge ne vej, ka bi si želo. Nej, rejsan ne vej! Na, vsejm lidam želej, vse dobro pa lepo. Sebi bi leko želo samo tau, aj se nin pokaže kakši čelejr ali pa čaralica. Pa aj té čelejr ali čaralica gnauk ščaralüva za vse veke tisto sumarijo, ka svaje pa bojne dela. Na, pa tau tó, ka tistim, steri nam kradnejo, prste bole kračiče naredi.

Vam pa, steri štete naše pa vaše novine pa želej, ka te tadale zdravi, ka te eške bole lejpi pa ka te se eške bole, bole radi meli.

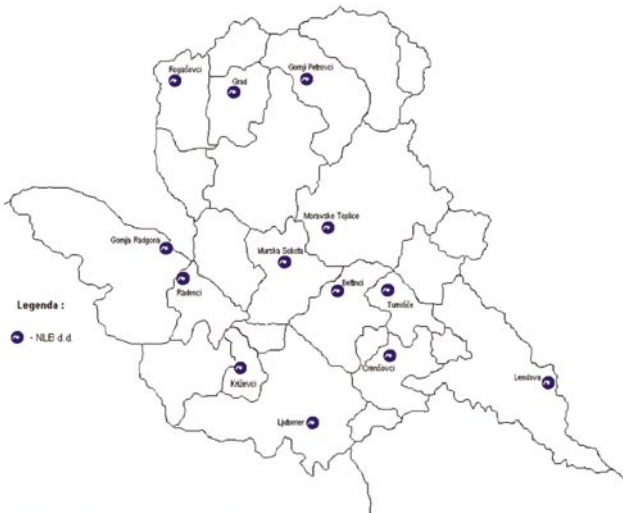
Telko za tou leto, s punim trbüjom vsega dobroga gestija pa se vam znauva oglašim z mojim pismom v prvoj numari vaši pa naši novin.

Miki

Poslovalnice

Nove Ljubljanske banke v Pomurju

Tudi porabski Slovenci lahko varčujete
v naših poslovalnicah!

Želimo Vam srečen Božič in uspešno leto 2011!

DO ZADOVOLJNIH ZAVAROVANCEV IN POSLOVNEGA USPEHA

ZAVAROVALNICA TRIGLAV, D.D., OBMOČNA ENOTA MURSKA SOBOTA

Zavarovalnica Triglav, d.d., Območna enota Murska Sobota, je v pomurskem prostoru prisotna že 60 let. V tem obdobju smo se razvijali z roko v roki s pomurskim okoljem, s katerim živimo in za katerega dihamo. Posebno pozornost posvečamo kakovostnim in partnerskim odnosom z našimi strankami. Zavedamo se, da je naš uspeh odvisen predvsem od zadovoljstva in zvestobe naših zavarovancev, ki jim je poleg kakovosti in cene storitve najdragocenejši čas. Zato smo jim s 27 poslovalnicami v vseh večjih pomurskih krajih in več kot 60 zastopniki skrajšali poti ter prihranili čas in skrbi. S **Središčem za stranke** (na fotografiji spodaj) skrbimo za še hitrejšo, lažje in prijetnejše poslovanje z nami.

ŠIROKA IN FLEKSIBILNA PONUDBA ZAVAROVALNIH STORITEV

Več kot 80- odstotni tržni delež v pomurskem zavarovalnem prostoru nam poleg izobraženih in motiviranih zaposlenih ter kakovostno opravljenih storitev pomaga vzdrževati in krepiti tudi široka in pestra paleta zavarovalnih storitev. Sledimo sodobnim zavarovalnim trendom in razvoju zavarovalnih storitev, zato našo ponudbo vsako leto obogatimo z novimi atraktivnimi zavarovanji. Tako zavarovancem nudimo nova zavarovanja: **ENKRATNO NALOŽBENO ZAVAROVANJE TRIGLAV V.E.P.**, **ZAVAROVANJE DOMA**, **INVESTICIJSKO ZAVAROVANJE FLEKS**, **AVTOMOBILSKA ASISTENCA COMFORT** IN **AVTOMOBILSKA PAKETA COMFORT IN COMFORT PLUS**.

Bralcem želimo prijetne praznike, nepozabno praznovanje novega leta, ter veliko srečnih dni v letu 2011.

ZAVAROVALNICA TRIGLAV, d.d.

www.park-goricko.org

POUTI PO DOLAJ, PA BREGAJ.

**KUD BUDINCI, OBČINA ŠALOVCI IN PORABSKO
KTD ANDOVCI VABIJO NA
POHOD TREJ KRALOF NA POUTI PO DOLAJ, PA BREGAJ
V SOBOTO, 8. JANUAR 2011
START OB 11.00 URI - VAŠKO GASILSKI DOM BUDINCI**

SPREHODILI SE BOMO GOR IN DOL OB MEJNIH KAMNIH, KJER JE ŠE PRED 20 LETI STALA ŽIČNA OGRAJA ALI TI. ŽELEZNA ZAVESA NA MEJI Z MADŽARSKO. TEDAJ ZA GIBANJE LJUDI PREPEVEDANO OBMOČJE, JE DANES KOT NALAŠČ ZA SPREHOD V NARAVI, KI JE ZACELILA RANE ČLOVEŠKE NESTRPNOSTI. USTAVILI SE BOMO OB KAMNU, KI OZNAČUJE NAJSEVERNEJŠO TOČKO SLOVENIJE (46° 52' 37,52" SGŠ, 16° 14' 18,14" VGD). NA PROSTORU NEKdanje STRAŽNICE V BUDINCih BOMO OBNOVILI SVOJE MOČI. ZATEM SE BOMO ODMAKNILI OD MEJE PROTI SEVERU IN ANDOVCEM, KIER NAS BODO OB MALEM TRIGLAVU PRIČAKALI ANDOVČANI OB ŽIVEM BETLEHEMU. PO PREDSTAVI BOŽIČNEGA DOGODKA IN OKREPČILU, SE BOMO VRNILI NAJAZ PROTI JUGU, V BUDINCE. POHOD BOMO PO 12,4 KM ZAKLJUČILI S TOPLIM OBROKOM OB VAŠKO GASILSKEM DOMU IN SE VESELILI PONOVLENEGA DRUŽENJA V ŠOTORU POZNO V NOČ.

PRIJAVNINA: 6 € ZA ODRASLE IN 3 € ZA DIJAKE. ZA MLAJŠE OTROKE NI PRIJAVNINE.
VSAK POHODNIK BO PREJEL MALICO IN TOPLO PIJAČO.

DOLŽINA POTOI: Približno 12 KM
TEŽAVNOST: GOZDNA POT PO GRİČEVJU
OPREMA: POHODNIŠKA OBUVE IN POHODNIŠKE PALICE, NAHRBTNIK, VODA, SADIJE

ZARADI GIBANJA V OBMEJENEM PASU IMEJTE S SABO OSEBNI DOKUMENT.

PRIJAVE: ANDREJ LAINŠČEK DO 7. 1. 11.
NA TEL. ŠT.:
02 559 12 46, 041 963 752
ALI PO E-POŠTI:
ANDREJ.LAINSCHEK@SIOL.NET
IN PRED ZAČETKOM POHODA

Monošter - Szentgotthárd
Gárdonyi u. 1.

Tel.: (+36)94/383-060

E-mail: info@lipahotel.hu

www.lipahotel.hu

Zveza Slovencev na Madžarskem

Novice

Programi, prireditve

Zveza Slovencev na Madžarskem
Magyarországi Szlovének Szövetsége

Zveza Slovencev na Madžarskem

Gárdonyijeva 1
9970 Monošter/Szentgotthárd
Telefon: 00 36 94 380 208
00 36 94 552 596
E-pošta: info@zveza.hu

zveza.hu